

**COĞRAFYANIN HAYATIMIZDAKİ YERİ:
FARKLI MESLEK MENSUPLARININ COĞRAFYA BİLGİLERİNİ
KULLANIMLARINA BAKIŞI**

Hilal Danışan

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİM ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

AĞUSTOS, 2019

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren ..... (.....) ay sonra tezdən fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Hilal

Soyadı : Danışan

Bölümü : Coğrafya Öğretmenliği

İmza :

Teslim tarihi : 20/08/2019

TEZİN

Türkçe Adı : Coğrafyanın Hayatımızdaki Yeri: Farklı Meslek Mensuplarının Coğrafya Bilgilerini Kullanımlarına Bakışı

İngilizce Adı : The Place of Geography in Our Lives: The Outlooks of Different Professionals' on Utilization of Geography

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Hilal Danışan

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Hilal DANIŞAN tarafından hazırlanan “Coğrafyanın Hayatımızdaki Yeri: Farklı Meslek Mensuplarının Coğrafya Bilgilerini Kullanımlarına Bakışı” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Salih ŞAHİN

Türkçe ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi .....

Üye: Prof. Dr. Servet KARABAĞ

Türkçe ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi .....

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Nilüfer KÖŞKER

Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Kırıkkale Üniversitesi .....

Tez Savunma Tarihi: 20/08/2019

Bu tezin Temel Eğitim Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Selma YEL

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü .....

Anneme

TEŞEKKÜR

Lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca bana her zaman, her koşulda, her konuda destek olan ve yapamayacağımı düşündüğüm her an beni yapabileceğime inandıran danışmanım Doç. Dr. Salih ŞAHİN'e, öğrenim sürem boyunca gerek kendilerinden aldığım derslerle gerekse hayatıma kattıkları tecrübelerle bana yardımcı olan Prof. Dr. Servet KARABAĞ, Doç. Dr. Nurcan DEMİRALP ve Doç. Dr. Özlem YAĞBASAN hocalarıma teşekkürlerimi sunuyorum.

Sadece çalışma süresince değil, her zaman bana destek olan ve yol gösteren arkadaşlarım Fatma PEKER, Nazlı Gülizar OCAK ve Hilal ÖZER'e ayrıca teşekkür ediyorum.

Hayattaki tüm başarılarımda olduğu gibi, bu başarıya ulaşmamda da belki de benden daha istekli olan ve hiçbir zaman benden desteğini esirgemeyen canım annem Semra TANRIVERDİ' ye minnetlerimi sunuyorum.

Yine bu süreci tamamlarken hep yanımda olan ve her türlü desteği ile beni yüreklendiren sevgili eşim Gülbeddin DANIŞAN'a, çalışmak için evin içinde farklı odalara saklanan annesine hiç küsmeyen canım oğlum Mehmet Kaan DANIŞAN'a sevgilerimi yolluyorum.

Ağustos 2019, Ankara

Hilal DANIŞAN

**COĞRAFYANIN HAYATIMIZDAKİ YERİ:
FARKLI MESLEK MENSUPLARININ COĞRAFYA BİLGİLERİNİ
KULLANIMLARINA BAKIŞI
(Yüksek Lisans Tezi)**

**Hilal Danışan
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Ağustos, 2019**

ÖZ

İçerik itibarıyla hayatımızda önemli bir yeri olan coğrafya bilimi hem doğal hem de beşeri olayları anlamamıza ve anlamlandırmamıza yardımcı olmaktadır. Planlamalarda, karar vermede ve karşılaştığımız birçok sorunun çözümünde coğrafya bilgilerinin yeri önemlidir. Böylece coğrafya sadece coğrafyacılar için değil; aynı zamanda diğer birçok disiplin ve meslek için de önem ve anlam taşır. Belirtilenlerden hareketle, bu araştırma farklı meslek mensuplarının coğrafya bilgilerini kullanımlarına karşı tutumlarını ortaya koymak ve coğrafyanın önemini vurgulamak amacıyla planlanmış ve yürütülmüştür. Araştırma farklı meslek mensubu 150 kişi ile nicel araştırma yöntemlerinden biri olan Betimsel Tarama Modeli ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan 150 kişi tesadüfi random yöntemiyle seçilmiştir. Katılımcılara coğrafya bilgilerini kullanımlarına karşı tutumlarını ölçmek amacıyla 25 maddeden oluşan bir tutum ölçeği uygulanmıştır. Ölçekte meslek türleri, cinsiyet, eğitim durumu, yaş düzeyi, çalışma süresi temel değişkenlerdir. Ortaya çıkan verilerin istatistiksel analizleri SPSS 21.0 (Statistical Package for Social Science) yazılımı kullanılarak yapılmıştır. Alt problem durumlarının analizinde ise; Tek Yönlü Anova (Varyans Analizi) testi kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre; farklı meslek mensuplarının coğrafya bilgilerinin kullanımlarına karşı tutumlarında anlamlı bir fark çıkmıştır fakat, diğer değişkenler katılımcıların coğrafya bilgilerinin kullanımlarına karşı tutumlarında anlamlı bir fark oluşturmamıştır. Ayrıca kişilerin eğitim seviyesi arttıkça coğrafyaya karşı olan ilgi ve coğrafi bilgi kullanım düzeylerinin düştüğü

belirlenmiş, coğrafyanın ve coğrafya eğitiminin günümüzde daha fazla zen gösterilmesi gereken bir bilim olduğu kanısına varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Coğrafya, Coğrafya Bilgisi, Coğrafya Algısı, Farklı Mesleklerde Coğrafya

Sayfa Adedi : 76

Danışman : Doç. Dr. Salih şAHİN

**THE PLACE OF GEOGRAPHY IN OUR LIVES:
THE OUTLOOKS OF DIFFERENT PROFESSIONALS' ON
UTILIZATION OF GEOGRAPHY
(Master's Thesis)**

**Hilal Danişan
GAZI UNIVERSITY
INSTITUTE OF EDUCATIONAL SCIENCES
August, 2019**

ABSTRACT

Playing an important part in our lives thanks to its content, geography enables us to understand and interpret both natural events and human activities. Geographical knowledge is utilized in planning, decision making and solving most of the problems we encounter. Therefore, geography is significant not only to geographers but also those working in various professions and disciplines. Considering the aforementioned facts, this research paper aims to reveal the attitudes of those working in different professions towards using their geographical knowledge and to emphasize the importance of geography. The research employed descriptive survey model, a quantitative research method, with the participation of 150 people from various professions. The people who participated in the research were selected using random sampling. The participants were given a 25-item attitude scale in order to find out their attitudes towards using geographical knowledge. Profession, sex, education, age and service life were the basic variables in the scale. The statistical analysis of the data acquired was carried out using SPSS 21.0 (Statistical Package for Social Science) software. One-way Anova (Variant Analysis) was utilized in the analysis of the sub-problems. The research findings showed a meaningful difference in the attitudes of those from different professions towards using geographical knowledge; however, other variables did not make a significant difference in the attitudes of the participants. Moreover, it was found out that people with higher level of education showed less interest in geography, using less geographical knowledge and it was

concluded that geography and geography education is a science that must be attached more importance.

Key Words : Geography, Geographical Knowledge, Perception Of Geography, Geography In Different Professions

Page Number : 76

Supervisor : Assoc. Prof. Dr. Salih ŞAHİN

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
İTHAF	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZ	vi
ABSTRACT	viii
İÇİNDEKİLER.....	x
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
SİMGELER VE KISALTMALAR	xiv
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	3
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3. Araştırmanın Önemi	5
1.4. Araştırmanın Varsayımları.....	7
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	7
BÖLÜM II.....	9
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	9
2.1. Bir Bilim Olarak Coğrafya.....	9
2.2. Coğrafyanın Tarihsel Gelişimi.....	10
2.3. Coğrafyanın Önemi.....	11
2.4. Coğrafya Eğitimi ve Öğretimi.....	14
2.5. Farklı Alanlarda Coğrafyanın Önemi.....	17

BÖLÜM III	20
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	20
BÖLÜM IV	24
YÖNTEM.....	24
4.1. Araştırmanın Modeli.....	24
4.2. Ölçme Aracı	25
4.3. Çalışma Grubu	27
4.4. Verilerin Toplanması	28
4.5. Verilerin Analizi	29
BÖLÜM V	30
BULGULAR VE YORUM	30
5.1. Farklı Meslek Mensubu Kişilerin Coğrafya Bilgilerinin Kullanımlarına Karşı Tutumlarında Anlamlı Bir Fark Var mıdır? Sorusuna İlişkin Bulgular	30
5.2. Kişilerin Cinsiyete Göre Coğrafya Bilgilerinin Kullanımlarına Karşı Tutumlarında Anlamlı Bir Fark Var mıdır? Sorusuna İlişkin Bulgular	32
5.3. Kişilerin Yaş Düzeylerine Göre Coğrafya Bilgilerinin Kullanımlarına Karşı Tutumlarında Anlamlı Bir Fark Var mıdır? Sorusuna İlişkin Bulgular	32
5.4. Kişilerin Eğitim Durumlarına Göre Coğrafya Bilgilerinin Kullanımlarına Karşı Tutumlarında Anlamlı Bir Fark Var mıdır? Sorusuna İlişkin Bulgular	34
5.5. Kişilerin Meslekteki Hizmet Sürelerine Göre Coğrafya Bilgilerinin Kullanımlarına Karşı Tutumlarında Anlamlı Bir Fark Var mıdır? Sorusuna İlişkin Bulgular.....	35
5.6. Kişilerin Coğrafya Bilgilerinin Kullanımlarına Karşı Görüşleri Nelerdir? Sorusuna İlişkin Bulgular	37
BÖLÜM VI	46
SONUÇ VE ÖNERİLER	46
6.1. Sonuçlar.....	46
6.1.1. Farklı Meslek Mensubu Kişilerin Coğrafya Bilgilerinin Kullanımlarına Karşı Tutumlarına İlişkin Sonuçlar	46
6.1.1.1. Kişilerin Cinsiyete Göre Coğrafya Bilgilerinin Kullanımlarına Karşı Tutumlarına İlişkin Sonuçlar.....	47

<i>6.1.1.2. Kişilerin Yaş Düzeylerine Göre Coğrafya Bilgilerinin Kullanımlarına Karşı Tutumlarına İlişkin Sonuçlar</i>	47
<i>6.1.1.3. Kişilerin Eğitim Durumlarına Göre Coğrafya Bilgilerinin Kullanımlarına Karşı Tutumlarına İlişkin Sonuçlar</i>	47
<i>6.1.1.4. Kişilerin Meslekteki Hizmet Sürelerine Göre Coğrafya Bilgilerinin Kullanımlarına Karşı Tutumlarına İlişkin Sonuçlar</i>	48
6.1.2. Kişilerin Coğrafya Bilgilerinin Kullanımlarına Karşı Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	48
6.2. Öneriler	53
KAYNAKLAR	55
EKLER	59
EK 1: Farklı Meslek Mensuplarının Coğrafya Bilgilerini Kullanımlarını Ölçmeye Yönelik Tutum Ölçeği	60

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Çalışma Grubunun Özellikleri.....	27
Tablo 2. Meslek Gruplarının Sayısı ve Ölçekten Elde Ettiği Ortalamalar.....	30
Tablo 3. Meslek Gruplarının Tek Yönlü Anova Sonuçları.....	31
Tablo 4. Kişilerin Cinsiyetlerine Göre Sayıları ve Ölçekten Elde Ettiği Ortalamalar.....	32
Tablo 5. Kişilerin Yaş Düzeylerine Göre Sayıları ve Ölçekten Elde Ettiği Ortalamalar	33
Tablo 6. Kişilerin Yaş Düzeylerine Göre Tek Yönlü Anova Sonuçları	33
Tablo 7. Kişilerin Eğitim Durumlarına Göre Sayıları ve Ölçekten Elde Ettiği Ortalamalar	34
Tablo 8. Kişilerin Eğitim Durumlarına Göre Tek Yönlü Anova Sonuçları	34
Tablo 9. Kişilerin Meslekteki Hizmet Sürelerine Göre Sayıları ve Ölçekten Elde Ettiği Ortalamalar	35
Tablo 10. Kişilerin Meslekteki Hizmet Sürelerine Göre Tek Yönlü Anova Sonuçları	36
Tablo 11. Kişilerin Coğrafya Bilgilerini Kullanımlarını Ölçmeye Yönelik Tutum Ölçeğindeki Maddelere Verdikleri Yanıtların Frekans ve Yüzde Dağılımları	37

SİMGELER VE KISALTMALAR

%	Yüzde
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
p	Anlamlılık Düzeyi
$\bar{X}$	Aritmetik Ortalama
CBS	Coğrafi Bilgi Sistemleri
f	Frekans (Sıklık)
GIS	Geographic Information System
GPS	Global Positioning System
N	Katılımcı Sayısı
TDK	Türk Dil Kurumu
MÖ	Milattan Önce
MS	Milattan Sonra
s	Sayfa Numarası
sd	Serbestlik Derecesi
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences
yy	Yüzyıl

BÖLÜM I

GİRİŞ

Coğrafya; özellikle yakın geçmişten itibaren ivmeyle değişerek ve değişimle birlikte gelişerek günümüze ulaşmış bir bilim dalıdır. Bu gelişimle birlikte Coğrafya, yakın geçmişte problem çözmeye dayanan, günlük hayatı pratikleştiren ve yaşanan dünyayı tanımaya, dünyada olup bitenleri farklı açılardan algılamaya imkân veren bir bilim haline gelmiş ve popülerliği giderek artmıştır (Karabağ & Şahin, 2007, s.289).

İnsanın doğal çevre ile etkileşimi, varoluşu ile birlikte başlamış ve bu etkileşim insanların sosyal ve ekonomik yaşantılarını her yönden etkisi altına almıştır. İnsanoğlu sosyal ve ekonomik yaşantısına en yüksek seviyeye çıkarabilmek için doğal kaynaklardan sınırsızca yararlanmaya başlamış ve teknolojik açıdan önemli gelişmeler sağlamıştır. Bu gelişmelere istinaden de günümüzde insanın doğal çevreden yararlanırken kaynakların sınırsız olmadığı ve içinde yaşanan ortamın fiziki ve beşeri tüm yönleriyle tanınması gerektiği düşüncesi önem kazanmıştır. Bu bağlamda coğrafya, doğal ortam ve insan etkileşimini açıklama ve bu etkileşimden yararlanma esnasında gerekli bilgiyi verme noktasında önemli bir bilim olmuştur (Sunal, 2003). İnsan ile doğal ortam arasındaki bu etkileşim aynı zamanda farklı alanlarda benzer yaşamları, benzer alanlarda da farklı yaşam koşullarını ortaya çıkararak coğrafyanın yapı taşlarını meydana getirmiştir.

Coğrafya bilimi sahip olduğu çağdaş metot ve araç-gereçlerle 21. yüzyılda insanoğluna çok büyük hizmet ve kolaylıklar sunmaktadır. Gerek karşılaşılan problemlerin çözümünde gerekse yeryüzünün tüm sistemlerinden sürdürülebilir bir şekilde istifade edilmesinde gerekli olan bilgi, coğrafya bilimi sayesinde geliştirilmektedir. Fairqrieve'den aktaran Tümertekin, 1998, coğrafya bilimindeki işlevin büyük dünya sahnesinin koşullarını doğru hayal edebilecekleri bir şekilde gelecek nesilleri eğitmek ve etraflarındaki dünyada var olan toplumsal ve siyasal sorunlar üzerinde düşünmeleri için bu nesillere yardımcı olmak

üzerinde olduğunu belirtmiştir. Coğrafya, ezber ve kuru bilgilerden ibaret bir bilgi yığını değildir. Önemli olan bu bilgilerin kişiler tarafından yorumlanıp sentez yapılabilmesidir. Coğrafyanın bu şekilde farklı algılanması ve coğrafi bilgilerin yeterince kullanılıp yorumlanamaması bilimin imajını zedelemekte ve çalışma alanını daraltmaktır (Sunal, 2003).

Karabağ'dan aktaran Sunal, 2003, coğrafyanın esas amacının yeryüzünün doğru tanınması, kaynakların en iyi şekilde kullanılması ve insanın yaşadığı ortamı tanımmasını sağlamak olduğunu belirtmiştir. Coğrafya, çevre ve özelliklerine, insan ve faaliyetlerine aynı zamanda bunların karşılıklı etkileşimine dayalı olarak zamanla meydana gelen değişimleri konu alan ve öğrencilere bu konular hakkında bir bakış açısı kazandırmayı hedefleyen derslerden biridir.

Günümüzde başta Türkiye olmak üzere pek çok ülkenin gelişimi ve var olan gelişme düzeyinin ileri safhaya çıkarılması için; coğrafya bilgilerinden yararlanmak önemli bir gerekliliktir. Genel anlamda Coğrafya; ülkelerin kalkınmalarında sağlam adımlar atmasına vesile olmaktadır. Napolyon'un ifadesinde de belirttiği gibi; Coğrafya milletlerin kaderini belirlemektedir. Coğrafya bir toplum bilimidir. Toplumda yaşayan bireylerin yaşadığı ortamı bilmesi gerekmektedir. Yaşadığı coğrafyayı bilmeyen bir birey bazı değerlerin farkında değil demektir. Sosyologlar ve psikologlar insanın taşıdığı özellikleri, içinde bulunduğu ortamdan dışarıya yorumlayamazlar. Yani toplum ve insan yaşadığı çevreye göre şekillenir. Coğrafya disiplini insanlarda birtakım kimlikler oluşturur. Kimliklerin oluşturulması için öncelikle bireyin kültürünü, yaşadığı toplumu, ülkeyi, bunları oluşturan nedenleri fiziki beşeri unsurlarıyla tanımaya coğrafya eğitimi katkı sağlar. Coğrafyasını öğrenen insanda bir vatandaşlık bilinci olur. İnsan yaşadığı topluma ve çevreye karşı kendini sorumlu hisseder (Akinoğlu, 2006). Buradan hareketle; coğrafyanın sorunlara çözüm önerisi getiren, hayatı kolaylaştıran ve bilimsel verilerle yaşanan dünya ile insanoğlunu ortak noktada birleştirerek mevcut durumu hep daha ileriye götürmeyi hedefleyen bir bilim olduğu net bir şekilde anlaşılmaktadır (Gümüşçü & Balcıoğulları, 2006, s.28). Fakat konu bu şekilde değerlendirildiğinde günümüzdeki sorunların giderilebilmesi için ilk olarak coğrafya biliminin doğru algılanması gerekmektedir. Bu şekilde coğrafyanın kendisi, tam olarak anlaşılmadığı veya bilim dünyasına coğrafyacılar tarafından tam olarak anlatılamadığı için konuyla ilgili hususlarda hep bir karmaşa boy göstermiştir (Gümüşçü, 2015, s.82). Bu bağlamda; coğrafya eğitimcileri ya da coğrafya ile

ilgilenen bilim insanları ile birlikte diğer insanların da coğrafya bilgilerinden günümüzde ne kadar yararlandığı, coğrafi bilginin ne oranda kullanıldığı ve farklı mesleklerde coğrafyanın ne anlam ifade ettiği; bu çalışmanın çıkış noktası olmuştur.

1.1. Problem Durumu

Coğrafya okuryazarı bireyler, dünyanın doğal ve beşeri özelliklerini farklı bakış açılarından ve farklı düzeylerde sorgulayan sorular geliştirirler ve bunlara anlamlı cevaplar üretirler. Bu bireyler, gezegenimizin her yeri ile ilgili yer ve çevre bilgilerini geliştirmişlerdir. Araştırma, problem çözme ve harita kullanma becerileri ile donanmışlardır. İyi bir coğrafya bilgisine sahip bireyler, Türkiye'nin ve Dünya'nın karşı karşıya olduğu temel sorunları (iklim değişimi, enerji bağımlılığı, savaşlar ve bölgesel karışıklıklar, küreselleşme, ulusal ve uluslararası terör vb.) doğru bir şekilde algılama potansiyeline sahip olacaklardır. Hem Türkiye hem de Dünya ölçeğinde farklı kültürleri tanımak, onların özelliklerinden haberdar olabilmek ve onlarla ortak bir yaşam kültürü oluşturabilmek için bireyin temel coğrafi bilgilere sahip olması önemli bir rol oynayacaktır. Lise öğrenimi sırasında coğrafi bilgi sistemleri, küresel yer belirleme sistemi ve diğer harita teknolojileri ile ilgili bilgi ve becerilerin öğrencilere kazandırılabilmesi yegâne ders coğrafya dersi. Doğal afetlerin etkisini azaltmak, doğal afetlerle yaşama ve korunma kültürü temelde coğrafya bilgileri sayesinde kazanılabilmektedir. Coğrafya dersi, doğal ve beşeri bilimler arasında birleştirici bir köprü rolü oynadığı için öğrencilerin diğer dersleri yapılandırmacı yaklaşım çerçevesinde zihinlerine daha anlamlı bir şekilde yerleştirebilmelerinde coğrafi bakış açısının önemli bir rol oynayacağı söylenebilir (Kocalar & Demirkaya, 2014). Fakat okullarda coğrafya derslerinde edinilen bilgilerin ne ölçüde öğrenildiklerinin ve coğrafi bakış açısı kazanıp kazanmadıklarının göstergesi, bu bilgilerin günlük hayatta kullanılma sıklıklarıdır. Günlük hayatta kullanılabilecek temel coğrafi bilgiler konusunda öğrencilerin daha çok yeterli olması için derslerde yakın çevre konularına daha fazla yer verilmesi ve derslerde işlenen konularla ilgili araştırma gezilerinin düzenlenmesi önemli bir yere sahiptir (Tomal, 2009).

Türkiye, modern coğrafya bilimi ve çalışmalarının sunduğu avantajlardan, toplumun gerçekten ihtiyaç duyduğu coğrafi bilginin tespiti, üretilmesi ve öğretilmesinde karşılaşılan bir takım problemlerden dolayı yeterince istifade edememektedir. Coğrafya bilgilerinden toplumun tüm kademelerinde istifade edebilmek için coğrafya konularında uzmanlık

eğitimi almış insanların gerekli yerlerde istihdamını sağlayacak dzenlemelerin bir an önce yapılması gerekmektedir. Bu nedenle öncelikle Coğrafya ğretmenliği dışında, Coğrafyacı mesleğinin bir tanımlamasının yapılması ve bu mesleğin resmi olarak tanınması gerekmektedir. Bu tanımlama çerçevesinde yapılacak dzenlemeler ile coğrafyacılar, ilgili alanlarda istihdam edilecek ve bu sayede coğrafı bilginin karar mekanizmalarına kadar ulaşması sağlanmış olacaktır (ncekara, 2007). Fakat coğrafya, geniş bir araştırma alanıyla karakterize olmakta ve coğrafyacıların çok farklı becerilere sahip olmalarını ve bu bilgileri kullanmalarını gerektirmektedir. Yani coğrafyacıların ayrıca matematik, istatistik, biyoloji, jeoloji, tarih, sosyoloji ve ekonomi alanlarında da bir bilgi birikimine sahip olmaları gerekmektedir. Bir insanın bu alanların tümünde derinleşmesi mümkün olmayacağından coğrafya ancak her bir coğrafya branşında uzmanlaşmış bir grubun bir araya gelmesiyle öğrencilere aktarılmaktadır. Bu yüzden coğrafyacıların değerı olan bir şey ortaya koymaları ve coğrafı bilginin öneminin anlaşılması için uzmanlaşmaları toplumda önemli bir yer tutmaktadır (Jensen, 2014, s.102). Coğrafya lke ve başkent ezberlemekten daha fazlasını içeren bir bilim dalıdır ve özellikle ülkelerin kriz yönetiminde önemli bir problem çözme yoludur. İnsanlar coğrafyayı sadece harita yapımı ile ilgili algılasa da aslında coğrafya pek çok iş türü ile bağlantılıdır. Bazı lkelerde (ABD), coğrafyacılar olmasa bile çoğu sosyal bilimciler coğrafyayı çalışmalarında kullanarak aslında coğrafı bilgiye ihtiyaı olan tek meslek alanının coğrafya ğretmenliği olmadığı konusuna farklı bir boyut getirmişlerdir (Crosby, 2005).

Bu araştırmada öncelikle; coğrafyanın toplum açısından neden önemli olduğu ve neden öğrenilmesi gerektiği üzerinde durulmuş, ülkemizde coğrafya bilgilerinden ne ölçüde yararlanıldığı konusunda, farklı meslek mensuplarının görüşleri alınarak bir değerlendirmede bulunulmuştur. Bu kapsamda araştırmanın problem durumunu;

a. Farklı meslek mensubu kişilerin coğrafya bilgilerinin kullanımlarına karşı tutumlarında anlamlı bir fark var mıdır?

a.1. Kişilerin cinsiyete göre coğrafya bilgilerinin kullanımlarına karşı tutumlarında anlamlı bir fark var mıdır?

a.2. Kişilerin yaş düzeylerine göre coğrafya bilgilerinin kullanımlarına karşı tutumlarında anlamlı bir fark var mıdır?

a.3. Kişilerin eğitim durumlarına göre coğrafya bilgilerinin kullanımlarına karşı tutumlarında anlamlı bir fark var mıdır?

a. 4. Kişilerin meslekteki hizmet sürelerine göre coğrafya bilgilerinin kullanımlarına karşı tutumlarında anlamlı bir fark var mıdır?

b. Kişilerin coğrafya bilgilerinin kullanımlarına karşı görüşleri nelerdir? Soruları oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma coğrafya bilgilerinin gerek günlük yaşantıda gerekse mesleki yaşantıdaki önemine ilişkin farkındalıklarını belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Bu temel amaç doğrultusunda öncelikle coğrafya bilgilerinin gerekliliğine farklı meslekler açısından bir kez daha vurgu yapılması da amaçlarımız arasındadır. Elbette coğrafya herkes için aynı önem sahip değildir. Ancak hemen her meslek mensubu için coğrafya bilgileri anlam taşımaktadır. İşte bu noktadan hareketle araştırmada coğrafyanın sözü edilen bu öneminin farklı meslek gruplarına göre ne gibi bir anlam taşıdığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Böylece farklı meslek mensuplarının coğrafya bilgilerini kullanmaya yönelik bakış açıları üzerinden; coğrafya bilgilerine sahip olma, onlara ihtiyaç duyma ve genelde coğrafyaya ilişkin düşüncelerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Belirtilenlerden hareketle coğrafyanın hayatımızdaki yerine ilişkin olarak vurgu yapılması çalışmanın nihai amacı olarak belirtilebilir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bir akademik disiplinin kendisine yön verdiği daimi amacı bilgiyi ileri bir seviyeye taşımaktır. Her bilim dalı hangi çalışma alanıyla ilgileniyorsa bu amacına ulaşmaya çalışır. Bilim dalının mensupları gerek araştırmalarıyla gerek bu araştırmaların sonuçlarıyla kullandıkları malzemeleri de bütünleştirerek bilgilendirme yapar. Bilgilendirme aşamasında da bilgilendirme yapabilecekleri pedagojik faaliyetlerde bulunarak, bilim dalında üretim yaparak ve onu geliştirmeye çalışarak topluma tek tek katkıda bulunurlar (Özgüç & Tümertekin, 2000, s.63). Buradan hareketle bilim, toplumların birçok özelliğine bağlı olarak ortaya çıkan özgün bir bilgi üretim şeklidir. Bilimsel bilginin üretim işi ise insanlık tarihi kadar eski olduğundan değişerek, dönüşerek ve çeşitlenerek günümüze kadar gelmiştir ve her bilim dalı uğraşmış olduğu alanda yapmış olduğu çalışmalarla hayata dair bazı konularda insanlara büyük kolaylıklar sağlamaktadır (Gümüşçü & Özür, 2016).

İnsanoğlu var olduğu günden beri doğayla bir mücadele içindedir. Bu mücadelede galip çıkan bir taraf hep vardır ama bu şartlara, zamana, güce göre değişmiştir. Özellikle ilkel zamanda doğanın insan üzerinde kurduğu hâkimiyet daha fazlayken, günümüzün gelişen imkânlarıyla insanoğlu doğa üzerinde daha fazla güç göstermeye başlamıştır. Bu hâkimiyet mücadelesi sonucunda anlaşılmıştır ki; doğa ve insan daima karşılıklı etkileşim içindedir ve bu etkileşimin sonuçları bazen bir insan topluluğunu, bazen sınırları belli küçük bir mekânı, bazen de tüm dünyayı ilgilendirmiştir (Özçağlar, 2014, s. 236). İşte bu nokta da Coğrafya devreye girmiş ve farkında olunmasa da hayatın içine yerleşmiştir.

Coğrafya yeryüzündeki tüm canlı ve cansız nesne ve olayları, mekâna ve aralarındaki ilişkilere bağlı olarak incelemektedir. Bu incelemede insanoğlunun yaşamış olduğu fiziki ve beşeri çevreden herhangi bir zarara sebep olmadan, azami ölçüde istifade edebilmesi ve karşılaşmış olduğu çeşitli problemlere çözüm önerileri geliştirebilmesi coğrafyanın esas amacını oluşturmaktadır (Özgen ve Bindak, 2009). Bu amaç üzerinden yola çıkıldığında coğrafya; doğa ve insan mücadelesinde geniş bir pencereden baktırarak bilinç kazandırır, önlem aldırır ve en önemlisi vatan bağını kuvvetlendirir, vatan savunmasında yön verir. Küresel sorunlara karşı duyarlılık ve çözüm önerileri geliştirilmesinde ufuk açar. Ev kiralarken güney cephe istenmesi, namaz kılarken Kâbe'nin bilinmesi, tatile giderken ulaşım ve hava koşullarına göre mekân seçilmesi, yağmurlu günde şemsiye ile sokağa çıkılması coğrafi bilgiyle hayata geçer.

Bir bilim olarak coğrafyanın önemi; hem toplumsal hem de mekânsal analiz ve uygulamaları bakımından her geçen gün gelişim göstererek devam etmektedir. Coğrafya gizli bir bilgi koleksiyonu değildir. Aksine, insan ve mekân ilişkilerinin boyutları üzerinde çalışmalar yapan bir bilimdir. İnsanlar, nerede olursa olsun, yaşadıkları yerin tabiatı ve oradaki mekân hakkında bilgiye ihtiyaçları vardır ve coğrafya insanlara bu bilgileri sunar, izole edilmiş gerçeklerin ezberlenmesinden yola çıkan bir bilgi birikimi değildir. Günümüz dünyasını anlamak ve ortaya çıkan sorunlara çözüm üretmek ya da alternatif bir bakış açısı getirmek ancak yüksek seviyede yeterlilik isteyen coğrafya bilgisiyle mümkün olur. Farklı yerlerin isimlerini ve onların harita üzerindeki konumlarını tespit edebilmek önemli, fakat coğrafi kavrama için yeterli değildir. Önemli olan farklı yerlerin hem nerede oldukları (konumu) hem de bunların çevresel problemleri ve maliyetleri ile aynı yerin ekonomik faydalarını karşılaştırıp analiz ederek, bunlardan günlük hayatta kullanabilecek bilgiler elde edebilmektir. Bu kazanım ise yine coğrafya sayesinde edinilir. Coğrafyanın gücü ve

güzelliği; insanın, farklı mekân ve doğal yaşam ortamları arasındaki ilişkiler ağını görüp anlamlaştırması ve bundan yararlanmasına izin vermesidir. Yani mekânsal bir bakış açısıyla bilgiyi toplayıp analiz edebilmek ve o bilgiden farklı alanlarda yararlanmak sadece coğrafya öğretmenlerine ait bir özellik değil, tüm toplumun sahip olması gereken bir beceridir (Taş, 2006). Bu noktadan hareketle; bu çalışmada farklı meslek mensuplarının coğrafya bilgilerini kullanmaya yönelik bakış açılarından yola çıkılarak, coğrafi bilgi kullanımının ve coğrafya biliminin önemi vurgulanacaktır.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Bu araştırmada aşağıdaki varsayımlar kabul edilmiştir:

- a. Veri toplamada kullanılan yöntemlerin; araştırmanın kapsamına ve amacına uygun olduğu varsayılmıştır.
- b. Araştırmanın örnekleminin yeterli sayıda olduğu ve istenilen amaçlara hizmet ettiği varsayılmıştır.
- c. Araştırmada veri toplama için ayrılan zamanın (dört ay) yeterli olduğu kabul edilmiştir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma:

- a. Farklı meslek mensuplarına ulaşırken kişi sayısının 150 olması ile,
- b. Farklı meslek mensubuna ait olan 150 kişiden 100 kişinin aynı öğretim kurumuna veli olması ile,
- c. Farklı meslek mensuplarının coğrafyaya ait görüşleri alınırken kişilerin o andaki düşünceleri ulaşırken ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Coğrafya: İnsanla doğal ortam arasındaki karşılıklı etkileşimleri ve bu etkileşimler sonucunda gelişen faaliyetlerle durumları dağılışı, ilişki kurma, karşılaştırma, nedensellik ilkelerine bağlı olarak ve çeşitli araştırma yöntemlerini uygulayarak araştırıp, inceleyen elde ettiği sonuçları bir sentez halinde ortaya koyan, kendi içerisinde çok sayıda bilimden oluşan bir bilimler topluluğudur (Özçağlar, 2014).

Bilim: Doğru düşünme, sistemli bilgi edinme sürecidir. Bilimin amacı doğada var olan sebep-sonuç ilişkisini ortaya çıkararak kanunlara ulaşmaktır. Kanun fen bilimleri için söz

konusudur. Sosyal bilimlerde kanun değil daha çok sosyal teoriden söz edilir (Arslanoğlu, 2016).

Coğrafi Bilgi Sistemi (CBS): Dünyaya bağlı mekânsal verileri elde etmek, depolamak, kontrol etmek, işlemek, analiz etmek ve görüntülemek için bir sistemdir şeklinde tanımlanmıştır (Kaplukan, 2014).

Coğrafya Bilgisi: Coğrafya konularına ait bilimin kendine has özellikleri, coğrafyanın tanımı, içeriği, metodu, doğal ve beşeri olaylar, kuramlar, kavramlar, teknik ve arazi uygulama bilgileri vs. coğrafya bilgisinin içeriğini oluşturur (Karabağ & Şahin, 2007, s. 276).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde bilim olarak coğrafya, coğrafyanın tarihsel gelişimi, coğrafyanın önemi, coğrafya eğitimi ve öğretimi ile farklı alanlarda coğrafyanın önemi ile ilgili konulara değinilmiştir.

2.1. Bir Bilim Olarak Coğrafya

Coğrafya ortaya çıktığı ilk andan itibaren farklı zamanlarda farklı kişilerce değişik algılar oluşturmıştır. Geçmişten günümüze modern bir bilim halini alması uzun yıllar sürse de günümüzde çağın gereksinimlerine uygun, insan hayatına farklı şekillerde yön veren, gündelik hayatı kolaylaştıran bir yapı taşı olmuştur.

Coğrafya teriminin kökenine bakıldığında; iki kavramın birleştirilmesiyle oluştuğu görülmüştür. Bu iki kavram Eski Yunanca kökenli gé ve graphé kavramları olup; gé yeryüzünü, graphé kavramı ise tasvir anlamını ifade etmektedir. Bu iki kavram birleştirildiğinde gégraphé terimi ortaya çıkmıştır. Dünyada da pek çok dilde bu bilimin adı birbirine benzer şekilde yazılmış ve okunmuştur (Doğanay & Sever, 2011, s. 8).

MÖ 3. yy başlarında İskenderiye Coğrafya Ekolü 'nün kurucusu olan Eratosthenes'in coğrafya terimini ilk defa kullandığı kabul edilir. Bununla birlikte de Coğrafyayı bilim dünyasına tanıtan ilk kişi Aristo olmuştur (Yazıcı & Koca, 2008, s. 10).

Coğrafyanın tanımı ile ilgili farklı görüşler mevcuttur. TDK ' ya (2019) göre coğrafya; yeryüzünü fiziksel, ekonomik, beşeri ve siyasal yönlerden inceleyen bilim dalı olarak karşımıza çıkmaktadır.

“Determinist” paradigmasıyla, coğrafyayı açıklayan Erinç'e (1977) göre, coğrafya; “yeryüzündeki mekânların özelliklerini ortaya koyan ve gerek bu özelliklerin, gerek muhtelif mekânlar arasındaki benzerlik ve ayrılıkların sebeplerini ve bunlara hükmeden kanunları araştıran ve açıklayan bir ilimdir”. Tümertekin (1994) ise coğrafyayı; “bir beşeri bilim olan

coğrafya, insanın yaşadığı, çalıştığı, bir araya geldiği ve başta kendi yaşama ortamı olmak üzere değiştirmekte olduğu yeryüzünü inceler” şeklinde tanımlamaktadır.

De Martonne’a göre “coğrafya; fiziki, hayati ve beşeri olayların yeryüzünde dağılışı durumlarıyla bu dağılışı nedenlerini ve bu olayların yerel ilişkilerini inceleyen bilim” olarak tanımlarken, Sorre ise “coğrafyayı, yerle birlikte, yerden ayrılmayan, onun üstünde yaşayan, onu renklendiren tüm varlıkları ve yeri değişikliğe uğratan, yeni şekillerle zenginleştiren insanlığın tasviri şeklinde açıklamaktadır (Özgen, 2010, s. 5).

Bütün bunlardan hareketle; coğrafya toplumların yeryüzünde meydana gelen fiziki ve beşeri olayları anlamalarına yönelik bir bakış açısıdır. İnsanın içinde yaşadığı ortamın doğal özelliklerini, insanın doğayla etkileşimini ve bu etkileşim sonucunda ortaya koyulan beşeri ve ekonomik etkinlikleri kendi ilkeleri (dağılışı, karşılıklı ilgi ve nedensellik) doğrultusunda inceleyen bir bilimdir. Diğer birimlerde olduğu gibi coğrafyanın odak noktasında da insan vardır ve insanların doğayı anlama algılama ihtiyacı coğrafyayı ortaya çıkarmıştır (Can Yaşar, İnal, Uyanık ve Yazıcı, 2012).

2.2. Coğrafyanın Tarihsel Gelişimi

Coğrafya geçmişten günümüze işlevselliğini artırarak gelmiş, coğrafi bilgi kullanımı sayesinde de günlük hayatı kolaylaştıran bir bilim olarak insanlığın karşısına çıkmıştır. Geldiği noktada bu bilimin işlevini ve önemini ortaya koymaktan önce geçmişten günümüze geçirdiği evreleri bilmek yerinde olacaktır.

İlkçağ ’da günümüz coğrafya bilimine benzerlikler gösteren araştırmaları Strabo (MÖ 64-MS 21) yapmıştır. Strabon’un on yedi ciltlik “Geographika” adlı eseri, dünyanın tasviri ve tarihsel özelliklerini taşımakla birlikte, insanların fiziki dünya ile olan ilişkilerini de belirtmesi bakımından, günümüz coğrafya bilimine önemli katkılar sağlamıştır. Aslında “Coğrafya” terimi ilk kez Eratosthenes tarafından kullanılmıştır. Ancak ondan önceki yıllarda da coğrafya ile ilgili çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Örneğin, MÖ V. yy’a ait Şu Çing (Tarihi Klasik) içinde bir bölüm halindeki Yü Kung, Çin imparatorluğunun çeşitli kesimlerinin fiziki coğrafyası ile doğal kaynaklarına ilişkin bilgilerin yer aldığı çalışmalara rastlanmaktadır. İlkçağda coğrafya ile ilgili olarak, Tales (MÖ 636-546), Herodotos (MÖ 484-426), Aristoteles (MÖ 384-322), Hipparchus (MÖ 180-127) ve Batlamyus (MÖ 90-168) gibi düşünürlerin çalışmalarının da etkileri olmuştur. Fakat o dönemlerde, çalışmaların önemli bir kısmı yerel ve az da olsa dünya ölçekli çalışmalar şeklindedir. Bu çalışmalar genellikle, astronomi, tarih ve bilimlerin kaynağı olan felsefe ile ilgili olmuştur.

Coğrafya alanındaki araştırmalar ise genellikle yakın çevrelerin tasvir edilmesinden ibaret olmuştur (zgen, 2010).

Orta ağda da coğrafya biliminin gelişimi açısından önemli çalışmalar yapılmıştır. Ancak bu çalışmalar kilisenin tutuculuğu ve baskısı yüzünden tam olarak ilerleyememiştir. Bu dönemin ünlü coğrafyacıları Mesudi (?-956), Biruni (978-1048), İdrisi (1099- 1154), İbn Batuta (1303-1384) ve İbn Haldun (1332-1406)'dur (zağlar, 2014).

Coğrafi düşüncenin gelişmesi, özellikle coğrafi keşiflerle birlikte Yeni ağda da devam etmiştir. Özellikle XV. yy sonları ile XVI. yy başları arasında yapmış oldukları seyahatlerle; Portekizli denizcilerden Bartelmi Diaz, Vasco da Gama, Kristof Kolomb ve Americo Vespucci gibi gezginler yeni kıta ve medeniyetlerin tanınmasında önemli rol oynamışlardır. Bu dönemde Osmanlıdan da önemli denizci ve gezginler çıkmıştır. Bunlardan "Kitab-ı Bahriye" isimli kitabıyla Piri Reis, "Cihannüma" adlı eseri ile Katip elebi ve "Evliya Çelebi Seyahatnamesi" adlı kitabı ile Evliya elebi o dönemin coğrafyasına büyük katkı sağlamışlardır (nl, 2014, s.4).

Coğrafyanın gelişmesi yönünden Yakın ağ, günümüze damga vuran dönem olmuştur. Bu dönemin en önemli özelliği yapılan gezilerin bilimsel amaçlı olmasıdır. Bu nedenle coğrafyanın bilimsel nitelik kazanmasında Yakın ağın önemi büyüktür. Özçağlar' dan aktaran Yazıcı ve Koca, 2008; yakın ağı coğrafyanın bilimsel alanda gerçek kimliğine kavuşma devresi olarak ifade etmektedir. Bu dönemde iki Alman doğa bilimci Aleksander von Humboldt ve Karl Ritter, akademik coğrafyacılar olarak modern coğrafyanın temellerini atmışlardır. XVIII. yy'ın ortalarından sonra yapılan bilimsel amaçlı gezilerde; James Cook, James Ross, A. Mackenzie ve Edmund Hillary Everest gibi gezginler, sadece yeni kıta ve adaların değil, kara ilerinde daha önce gidilmemiş yerlerin keşfinde de önemli rol oynamışlardır. Araştırmalar XX. yy'da da hız kazanarak devam etmiştir, özellikle uçağın kullanımı uzak bölgeler için gezilerin daha kolay olmasını sağlamıştır.

2.3. Coğrafyanın nemi

İnsanoğlu var olduğu günden beri doğayla bir mücadele içindedir. Bu mücadelede galip çıkan bir taraf hep vardır ama bu; şartlara, zamana, güce göre değişmiştir. Özellikle ilkel zamanda doğanın insan üzerinde kurduğu hâkimiyet daha fazlayken, günümüzün gelişen imkânlarıyla insanoğlu doğa üzerinde daha fazla g göstermeye başlamıştır. Bu hâkimiyet mücadelesi sonucunda anlaşılmıştır ki; doğa ve insan daima karşılıklı etkileşim içindedir

ve bu etkileşimin sonuçları bazen bir insan topluluğunu, bazen sınırları belli küçük bir mekânı, bazen de tüm dünyayı ilgilendirmiştir. İşte bu nokta da coğrafya devreye girmiş ve hayatın içindeki yerini almıştır (Blij, 2005, s.6).

Coğrafya dünyayı anlamamızı ve algılamamızı sağlar. Bu yönüyle hem doğal hem de beşeri olay ve olguların oluşum ve gelişim süreçlerini coğrafya bilgileri sayesinde öğreniriz. Coğrafya aynı zamanda bir yandan doğal süreçlerin işleyişini ve kendi arasındaki etkileşimlerini araştırırken, bir yandan da beşeri süreçlerin oluşumunu bunlar üzerinde etkili olan doğal faktörleri anlamamıza yardımcı olur. Belirtilenlerden hareketle ister günlük yaşamda isterse mesleki yaşantıda olsun coğrafya bilgilerine sahip olmak bizi farklı ve sıra dışı kılar. Bir zamanlar coğrafya daha basit olarak arzın tasviri olarak belirtilmekteydi. Hatta ülke, dağ, akarsu isimlerini ezberlemeden ibaret sayılırdı. Ancak özellikle günümüzde coğrafyanın bilimsel kimliği yapılan uygulamaya ve sorun çözmeye dönük çalışmaların da etkisiyle hayatımızın hemen her alanında kullanılan ve ihtiyaç duyulan bir bilim olarak algılanmasına neden oldu. Ancak bu algı elbette herkes tarafından aynı düzeyde değildir. Ancak özellikle belirtmek gerekir ki, coğrafya aslında hayatın kendisidir. Bu bağlamda coğrafya bize doğa ve insan etkileşimine geniş bir pencereden baktırarak, bilinç kazandırır, önlem almamıza yardımcı olur. Belki de her şeyden önemlisi vatan bilinci geliştirmemize yardımcı olur. Vatan savunmasında alınacak kararlarda bize önemli avantajlar sunar. Yapılacak planların isabetli olmasında bize yardımcı olur. Küresel sorunlara karşı duyarlılık ve çözüm önerileri geliştirilmesinde ufuk açar. Hatta gündelik yaşantıda coğrafya bilgileri yaşantımızı kolaylaştıran basit bilgiler sağlar. Örneğin; ev satın alırken veya kiralarken güney cephe istenmesi, namaz kılarken Kible'nin bilinmesi, tatile giderken ulaşım ve hava koşullarına göre güzergah seçilmesi, yağmurlu günde şemsiye ile sokağa çıkılması coğrafi bilgiyle anlamlı olur. Coğrafi bilgi dünyadaki pek çok gelişmeyi daha iyi kavramayı sağlayarak, yerel ve küresel ölçekte doğal ve beşeri sorunlarla mücadeleleri güçlendirir.

Bir bilim olarak coğrafyanın önemi; hem toplumsal hem de mekânsal analiz ve uygulamaları bakımından her geçen gün gelişim göstererek devam etmektedir. Bu değişim, coğrafyanın bilimsel kimliğine de yansımaktadır. İlk çağlarda, insan yaşamı üzerinde baskın bir etki oluşturan ve yaşamın tüm kurallarını insana adeta dikte eden doğal ortamın, birçok toplumda çeşitli mitlerin oluşmasına da zemin oluşturduğu (Fırat nehri, Ağrı dağı veya Bolu dağı efsaneleri gibi) bilinmektedir. Buna karşın bilim ve teknolojinin geliştiği

günümüzde, insanın da doğal ortama hükmettiği, yaptığı faaliyetlerle onu değiştirmeye çalıştığı ve bu müdahaleler sonucunda küresel boyutta birçok değişime neden olduğu görülmektedir. Tüm bu durum ve eylemler, toplumların gelişmiş coğrafya algısı ile doğrudan ilgilidir (Özgen, 2010).

Coğrafya temelde bir yer bilimidir ve bu bilimin ağırlık merkezini toplum oluşturur. Dolayısıyla coğrafya bilgisine sahip olan insan, topluma dönük bütün konularda söz sahibidir. Çevresini tanıma merakı ancak coğrafi görüşle tatmin edilir. Aydın insan, dünyayı algılama gayreti içindedir. Bu da ancak, bireyin eğitim yoluyla kazanacağı genel coğrafya kültürü ile mümkündür. Zaten coğrafyanın popüler, kitlelere hitap eden bir bilim olması da bu önemli fonksiyonlarından ileri gelir (Doğanay, 1989).

Coğrafya insanların yaşadığı mekânı, dünyayı anlama ve anlamlandırmalarını sağlayan bir bilimdir. 21. yüzyıl insanının siyasal, ekonomik ve kültürel sistem ile ekolojik gelişmeleri anlaması, bunlarla etkileşiminde uyumlu ve bilinçli adımlar atabilmesi için iyi bir coğrafya eğitimine ihtiyaç vardır. Hızla artan teknolojik gelişmeler, özellikle bilgi iletişim alanlarında yaşanan hızlı değişim yerel, bölgesel, ulusal ve küresel ölçekteki etkileşimleri de artırmıştır. Bu etkileşimler ise sadece beşeri süreçler için değil, doğal süreçler açısından da önemlidir. Dünyanın herhangi bir yerinde oluşan çevresel bozulma farklı ölçeklerde olmakla birlikte, dünyanın birçok yerinde etkisi hissettirmektedir. Bu bozulmalar çevresel sorunlara yol açmakta ve tüm dünyayı etkilemektedir. Bir bilim olarak coğrafya da, tüm bu özelliklerinden dolayı günlük hayatla ilişkilendirilebilir niteliktedir (Ünlü, 2014, s.47).

Napolyon'un ifadesiyle aktaran Tanrıkulu, 2018, bir ulusun coğrafyasını bilmenin onun dış politikasını da bilmek olduğunu ifade etmiştir. Bir ülkenin coğrafi durumunun ve ona bağlı gelişen tarihî geleneklerinin, o ülkenin sonsuza kadar uygulamak zorunda olduğu doğal bir program gibi olduğunu ve o ülkeyi yönetenlerin bu siyaseti izlemeye âdeta mecbur olduğunu belirtmiştir. Aynı eserde yine Tanrıkulu, 2018, Ortaylı'dan aktarırken ise; coğrafya bilmeden ne siyaset ne diplomasi ne de tarih ilminin yapılabileceğini ifade etmiştir. Buradan da anlaşılacağı üzere; coğrafya yaşamın her alanında ihtiyaç duyulan bilgilerle donanmış bir bilimdir. Gerek günlük hayatta, gerek farklı meslek alanlarında ihtiyaca göre de devlet planlamalarında büyük öneme sahiptir.

Coğrafyanın önemini kavrayan bireyler, yaşanan dünyanın doğal ve beşeri özelliklerini farklı bakış açılarından ve farklı düzeylerde sorgulayan sorular üretir ve bunlara anlamlı cevaplar üretirler. Bu bireyler, gezegenimizin her yeri ile ilgili bilgilerini geliştirirler.

Araştırma, problem çözme ve harita kullanma becerileri ile donanmışlardır. İyi bir coğrafya bilgisine sahip bireyler, Türkiye'nin ve Dünya'nın karşı karşıya olduğu temel sorunları (iklim değişimi, enerji bağımlılığı, savaşlar ve bölgesel karışıklıklar, küreselleşme, ulusal ve uluslararası terör vb.) doğru bir şekilde algılama potansiyeline sahip olur ve hem Türkiye hem de Dünya ölçeğinde farklı kültürleri tanıyarak bakış açısını genişletir (Kocalar & Demirkaya, 2014).

Coğrafyanın önemini kavrayabilen bireylerin yetişmesi ise; iyi bir coğrafya eğitiminden geçer. Bu eğitimden geçen bireyler ileride karar veren, mekâna ve mevcut coğrafi şartlara uygun kararlar alan bireyler olarak kendilerini geliştirirler. Çünkü coğrafya olup biteni anlamakta esaslı bir anahtardır. Bu anahtara sahip kişilerde coğrafyanın kazandırdıklarıyla yaşamaktadır (Sunal, 2003).

2.4. Coğrafya Eğitimi ve Öğretimi

Coğrafya; yeryüzündeki doğal, beşeri ve ekonomik olayları tanımlayan, bu olayların insan, çevre ile ilişkisini kuran ve bu olayların dünya üzerindeki dağılışını sebep sonuç ilişkisi içinde inceleyen bilim dalıdır. İnsansız bir coğrafya ilminden bahsetmek mümkün değildir. Coğrafya insan ile coğrafi çevre arasındaki karşılıklı ilişkileri inceler. Coğrafi çevre ise insanın ilgi alanına giren doğal çevredir (Ünlü, 2001).

İlk insanın ortaya çıkışıyla başlayan, hayatta kalma mücadelesinde insana en büyük destek Coğrafya biliminden gelmiştir. Yaşamak için gerekli olan bilgileri coğrafya sağlamıştır. Dünyanın yuvarlak olduğunun ispatı ve coğrafi keşiflerle yeni kıtaların, yolların ve uygarlıkların keşfi coğrafya bilimi sayesinde olmuştur. Dünya siyasetinde tarih boyunca süregelen ülkeler arasındaki ekonomik, askeri, siyasi ve sosyal rekabette coğrafya ilminin ülkelere kazandırdığı üstünlük, her geçen gün kendini daha da hissettirmektedir. Coğrafyanın eğitim sistemindeki yerini vurgulamak isteyen pek çok bilim adamı da görüşlerini uygun fırsatlarda dile getirmişlerdir. Düzeni, kararsızlıkları, kriz ve kargaşayı önceden görebilmek coğrafi verilerle mümkündür. Dünyaya ait bilgileri organize etmek ve yaymak için coğrafya gereklidir (Boztepe, 2010). İnsan-doğal ortam arasındaki karşılıklı etkileşimleri çeşitli yöntem ve teknikler kullanarak araştırıp inceleyen Coğrafya, ayrıca planlama çalışmalarına temel bilgiler sağlayan ve bu yönde yeni yöntem ve teknikler geliştiren bir bilimdir (Özçağlar, 2014, s.236).

Küreselleşmeye bağlı olarak, dünya giderek birbirine daha sıkı bağlandıkça, insanlar arasında coğrafi bilgi, beceri ve bakış açılarına olan ihtiyaç da artmaktadır. Coğrafya; birey ve toplumların yeryüzünde meydana gelen ya da gelecek olan fiziki ve beşeri olayların sebepleri, anlamları ve etkileri konusunda kuvvetli bir anlama geliştirebilmeleri için bir anahtardır. İyi bir coğrafi anlama ile insanlar daha doğru kararlar alabilirler. Birbirleriyle bağlantılı, sağlam bir temel üzerindeki coğrafi bilgi, beceri ve bakış açılarıyla, bireyler farklı konular hakkında değerli fikirlere ulaşarak, konuları daha iyi analiz edebilirler. İnsan yaşadığı ortamı bildiği ölçüde ondan faydalanabilir. Yeryüzünü daha iyi tanımamıza yardımcı olan coğrafya, günümüzde yaşadığımız ortamla ilgili meselelerin çözümünde etkili olarak kullanılmaya başlanmıştır. İnsan ile yeryüzü arasındaki ilişkileri en güzel şekilde düzenleyen bu bilim dalının pratikte kullanılması toplumda iyi coğrafya eğitimi almış insanların artmasına bağlıdır (Kızılçaoğlu & Taş, 2007).

Genel olarak değerlendirildiğinde, Coğrafya bilim olarak sahnelere çıkmadığı zamandan günümüze kadar geline sürede toplumların önemli bir ihtiyacı olarak kendini göstermiştir. Gerek bilim olarak, gerek bilgi olarak her alanda önemli ve işlevsel bir yere sahip olmuştur. Hayatı anlama ve anlamlandırma çabasında olan insan için yol gösterici bir araç olarak kullanılmış, yeri geldiğinde de bu bilimi öğrenme ihtiyacı bir amaç olmuştur. Her alanda değeri olan bu bilimin daha da gelişmesi ve ilerlemesi ise kalıcı, kaliteli bir coğrafya eğitiminden geçmektedir (Butt, 2011, s.23).

Coğrafya öğrenmek, gerek kişiler, gerekse milletler için çok önemlidir. Bunun için coğrafyanın küçük yaşlardan itibaren iyi bir şekilde verilmesi gerekir. Coğrafyayı öğrenmek, ülke yönetiminde görev alacak kişilerin bu konuda şuurulu ve doğru karar verebilmelerini sağlar. Şüphesiz bu da, akılcı ve çağdaş bir coğrafya eğitiminden geçer. Coğrafya eğitiminin temel amacı öğrencilere dünyayı ve yurdumuzu tanıtmak, ülkemizin kalkınmasında severek sorumluluk alma duygusunu geliştirmektir. İnsanların coğrafya öğrenme ihtiyacı dünyaya geldiği andan itibaren başlamaktadır. İnsan doğar doğmaz çevresindeki olayları incelemeye ve anlamaya başlar. Böylece coğrafya eğitiminin ilk basamağına adım atmış olur. İleriki yıllarda ise ülkesine faydalı bir vatandaş olma isteğiyle bu devam eder. Bu da küçük yaşlardan itibaren coğrafya eğitiminin önemini açıkça ortaya koymaktadır (Ünlü, 2001).

Coğrafya eğitiminin özü dünyadaki fiziki olaylar ve bunların insan yaşamına etkisi konusunda coğrafi bilinç oluşturmaktır. Coğrafi bilinç kazanan ve coğrafi düşünebilen

bireyler, coğrafyanın özellikle son yıllarda gelişen geniş yelpazesiyle hem eğlenir hem de yeni fikir manzaralarına sahip olurlar (Hubbard, Kitchin, Bartley & Fuller, 2002). Coğrafya eğitimi insanlara yaşadığı çevreyi, içinde bulunduğu yerin özelliklerini, daha sonra dünyayı öğretmelidir. Bunun için coğrafyayı hayatın içerisinde örneklemek gerekir. Ya da zaten hayatın içerisinde olan unsurları ön plana çıkarmak gerekir. Coğrafya eğitiminin verimli olması için coğrafyanın hayatımızdaki karşılığının, coğrafyanın hayatımıza olan etkisinin de verilmesi gerekir. Yani sadece coğrafi bilgi değil, o bilginin bize ne kattığı nerede işimize yarayacağıdır. Verilen bilgi eğitim kurumları dışında kullanılmıyorsa o bilginin geçerliliği yoktur. Bunun içinde verilen her bilginin dünya üzerindeki çevremizdeki, hayatımızdaki karşılığının öğrenilmesi gerekir. Öğrencinin coğrafya dersinde gördükleri ona bir şey kazandırıyorsa, o bilgileri kullanıyorsa mutlu olur, o bilimi sever (Akınoğlu, 2005).

Ülkemizde özellikle lise öğrenimi sırasında coğrafi bilgi sistemleri, küresel yer belirleme sistemi ve diğer harita teknolojileri ile ilgili bilgi ve becerilerin öğrencilere kazandırılabilmesi için tek ders coğrafya dersi. Doğal afetlerin etkisini azaltmak, doğal afetlerle yaşam ve korunma kültürü temelde coğrafya bilgileri sayesinde kazanılabilmektedir. Coğrafya dersi, doğal ve beşeri bilimler arasında birleştirici bir köprü rolü oynadığı için, öğrencilerin diğer dersleri yapılandırmacı yaklaşım çerçevesinde zihinlerine daha anlamlı bir şekilde yerleştirebilmelerinde coğrafi bakış açısının rolü büyüktür (Kocalar & Demirkaya, 2014). Günümüzde liselerdeki coğrafya dersi öğretim programı ile öğrenci;

1. Coğrafya biliminin temel kavram, kuram ve metodolojisini kullanarak araştırmalar yapar ve sonucunu raporlaştırır.
2. İnsan – doğa ilişkisi çerçevesinde coğrafi sorgulama becerileri kazanır.
3. Evrene ait temel unsurları yaşamla ilişkilendirir.
4. Doğal ve beşerî sistemlerin işleyiş ve değişimini kavrar.
5. Yakın çevresinden başlayarak ülkesine ve dünyaya ait mekânsal değerlere sahip çıkma bilinci geliştirir.
6. Ekosistemin işleyişine yönelik sorumluluk bilinci geliştirir.
7. Doğa ve insanın uyumlu birlikteliği ve sürekliliği için mekânsal planlamanın önemini kavrar.
8. Doğal ve beşerî kaynakların kullanımında “tasarruf bilinci” geliştirir.

9. Mekânsal süreçlerin yerel ve küresel etkileşim içinde olabilirliğini irdeler.
10. Kalkınma süreçlerinin doğayla uyumlu kılınmasının önemini kavrar.
11. Doğal afetler ve çevre sorunlarını değerlendirerek korunma ve önlem alma yollarına yönelik uygulamalar geliştirir.
12. Bölgesel ve küresel düzeyde etkin olan çevresel, kültürel, siyasi ve ekonomik örgütlerin uluslararası ilişkilerdeki rolünü kavrar.
13. Coğrafi birikim ve sentez ülkesi olan Türkiye'nin bölgesel ve küresel ilişkiler açısından konum özelliklerini kavrayarak sahip olduğu potansiyelin bilincine varır.
14. Coğrafi değerlerin “vatan bilincinin” kazanılmasındaki önemini özümser (Komisyon, 2006).

2.5. Farklı Alanlarda Coğrafyanın Önemi

Günümüzde bilim alanları arasındaki sınırların çok kesin olmadığı, Türkiye’de de yaygın olarak anlaşılmaya başlanmıştır. Eski meslek taassubunun yerini işbirliği yaklaşımları almaktadır. Bu ortamda bir yandan coğrafya bölümlerinin programları modernize edilirken bir yandan da iyi yetişmiş coğrafyacılar kendilerine bilgilerini kullanabilecekleri, değerlendirebilecekleri yeni iş imkânları yaratabilmektedirler. Coğrafya gerçekten çok zengin konu çeşitliliği içinde birçok alanda yararlı çalışmalar yapma imkânına sahiptir. (Kayan, 2000).

Coğrafya devletlerin adlarını, başkentlerini veya yerlerini ezberlemekten fazlasını içerir. Dünyaya bakmanın ve doğada çeşitli problemleri çözmenin eşsiz bir yoludur. Coğrafyacılar dünyayı, doğal veya insan yapımı tüm kaynakların dağılımını, coğrafi açıdan farklı özelliklerini inceler ve bu bağlamda coğrafya hem fiziki hem de beşeri incelemelerde farklı kariyer alanlarına olanak sunar. Coğrafya “Fiziksel ve Çevresel Coğrafya”, “Beşeri ve Ekonomik Coğrafya”, “Bölgesel Coğrafya ve Bölge Planlama”, “Haritacılık, GPS ve GIS Teknolojisi” ve “Öğretmenlik mesleği olarak” farklı kariyer alanlarına ayrılmıştır. Bu kariyer alanlarından yola çıkılarak Coğrafyacılar aynı zamanda Doğa Bilimci ve Rehber, Kıyı Bölge Müdürü, Toprak Korumacı, Su Bilimcisi, Çevre Müdürü, Ormancılık Teknikeri, Tehlikeli Atık Planlayıcısı, Harita Kütüphanecisi, Yer Uzmanı, Pazar Araştırmacısı, Trafik Yöneticisi, Emlakçı / Komisyoncu, Şehir ve Toplum Planlayıcısı, Ulaşım Planlayıcısı, Sağlık Hizmetleri Planlayıcısı, Alan Uzmanı, Uluslararası İş Temsilcisi, Seyahat Acentesi, Coğrafi Bilgi Bilimcisi, Uzaktan Algılama Analisti ve

Üniversite Profesörü olabilirler (Balasubramanian, 2017). Çünkü coğrafya yerel, bölgesel ve küresel planlama ile doğrudan bağlantılı; tıp, ulaşım, tarımsal gelişim ve seçim reformu gibi alanlarda önemli etkiye sahip bir bilimdir. Dolayısıyla farklı meslek gruplarında coğrafyanın bağlayıcı rolü büyüktür (Peter, 2016).

Knowles ve Wareing (1990) tarafından dünya üzerindeki bütün yerlerin benzersiz olduğu düşünüldüğünde, coğrafyacının görevinin yeryüzünün yüzeyindeki farklılıkları tanımlamak ve açıklamak olduğuna vurgu yapılırken; Özçağlar (2014) coğrafyacı tanımını; gerçek anlamda insan ile doğal ortam arasındaki karşılıklı etkileşimleri ve bu etkileşimler sonucu meydana gelen faaliyetleri coğrafyanın araştırma ilkelerine bağlı kalarak inceleyen ve inceleme sonuçlarını bir sentez halinde ortaya koyan kişi olarak yapmıştır. Yine Özçağlar (2014), çalışmasında Türkiye'deki coğrafyacıların diğer ülkelerde olduğu gibi farklı alanlarda çalışanlar ve öğretmenler olarak iki grupta toplandığını belirtmiştir. Bu söz konusu farklı alanlar özellikle araştırma, planlama ve koordinasyon işlerinin yürütüldüğü alanlardır. Fakat gelişmiş ülkelerin aksine ülkemizde coğrafyacılar, coğrafya öğretmenliği dışında araştırmacı ve planlamacı olarak çalışma alanları ayrıntılı olarak belirlenen kişiler değildir. Fizik ve kimya mühendisliği bölümleri nasıl fizik ve kimya öğretmenliğinden farklı meslekler olarak kabul ediliyorsa; araştırma ve planlamada coğrafyacıların da coğrafya öğretmenliğinden ayrı tutulması gerekmektedir. Çünkü coğrafyacı, insanların etkileşim halinde olduğu mekânların doğal ve sosyoekonomik coğrafyasını inceleyen, bu temele dayalı olarak her türlü planlama için veri tabanı oluşturan, bunları çizelge, grafik, şekil, diyagram ve haritalara dönüştüren, hazırladığı bilimsel raporlarla karar geliştirme sürecinde planlamaya katkıda bulunan teknik elemandır. Resmi kuruluşların planlama, etüt araştırma, araştırma geliştirme ve araştırma planlama koordinasyon birimlerinde istihdam edilebilecek coğrafyacılar, bu kuruluşların verdikleri hizmetlerin mekânsal analizini yaparak planlama için coğrafi veri tabanı oluşturup GIS programları kullanarak bilgisayar ortamında bu verileri istenen formata dönüştürmekte ve hazırladıkları bilimsel raporlarla karar geliştirme sürecinde planlamaya katkıda bulunabilirler. Bunların yanında turizm sektöründe, bir fabrikanın pazarlama sektöründe, televizyon kanallarında yayınlanan coğrafi belgesellerin hazırlanmasından hava durumu sunuculuğuna kadar çok farklı pozisyonda çalışabilirler. Bununla birlikte coğrafya sadece planlamalarda değil, ekonomide, siyasi olaylarda, savunmada da uygulanabilirliği olan bir bilimdir. Örneğin, herhangi bir bölgeye yapılacak olan bir yatırım planlanırken o bölgenin fiziki ve beşeri tüm coğrafi özelliklerini göz önünde bulundurulması gereklidir ve coğrafyacılar bunu bilir (Güngördü, 1999, s.7).

Ayrıca bireylerde yurt sevgisi duygusunun gelişip kökleşmesi bakımından da önemli bir konumda olan coğrafya ilminin ve coğrafi görüşlerin askerlik ilim ve sanatını desteklemesi bakımından da etkin rolü vardır. Yine devlet yöneticilerinin, ülke yönetiminde başarılı olmalarında, ülkenin sosyal ve ekonomik sorunlarının teşhis edilebilmesi için, sorunlarına çözüm getirecekleri sahayı, bütün özellikleri ile tanımış olmaları gerekir ki bu da coğrafya bilimi sayesinde gerçekleşir (Doğanay & Zaman, 2002).

BÖLÜM III

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Araştırma konusu ile doğrudan ilgili olan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Fakat konuyla ilgili en yakın ve araştırmaya yol gösteren bazı çalışmalar aşağıdaki gibidir:

1. Özçağlar (2014), “*Coğrafya’ya giriş, sistematik, kavramlar, yöntemler.*” adlı kitabında; önce coğrafyanın ezber bilimi olmaktan daha ileri bir bilim dalı olduğunu belirtmiş ve coğrafya bilimi sayesinde insanoğlunun yaşadığı çevreyi daha iyi algıladığını, çevreden daha doğru ve en üst düzeyde yarar sağladığını ifade etmiştir. Coğrafya biliminin önemini ve coğrafi bilginin kullanımının insanlığa faydalarından söz etmiştir. Buradan hareketle sadece coğrafya okuyanların değil farklı meslek dallarında da coğrafi bilgiye ihtiyaç duyulduğunu anlatarak, farklı uzmanlık alanlarında coğrafi bilginin ne amaçla kullanıldığını bahsetmiştir. Coğrafyayı farklı alanlar açısından inceleyerek pek çok alanda kullanılması gerektiğinin altını çizmiştir. Ancak günümüzde coğrafyacıların tam anlamıyla bir meslek kimliği olmadığını belirtmiş, bu sorunun da bu bilime ait eksiklerin nasıl giderilebileceğinin ve hangi ihtiyaçların karşılanacağını tam olarak tespit edilmemesi ile ilgili olduğunu vurgulamıştır. Ülkemizde öncelikle coğrafya öğretmenliği dışında coğrafyacı mesleğinin bir tanımlamasının yapılmasını ve mesleğin resmi olarak tanınması gerektiğini söylemiştir. Çalışma incelendiğinde; bu araştırmaya en fazla yol gösteren ve araştırmanın amacına en uygun olan çalışma olduğu belirlenmiş ve çalışmadan bazı fikirler alınmıştır. Fakat bu çalışmadan yararlanma düzeyi sadece fikir alma şeklinde olmuş, araştırmanın esas konusu olan farklı meslek mensuplarının coğrafi bilgi kullanımına ait görüşleri konusunda bilgi vermemiştir.

2. Balasubramanian’ın (2017), “*Careers In Geography*” isimli çalışması yine araştırmanın en yol gösterici kaynakları arasında yer almıştır. Balasubramanian, Coğrafyanın daha önce incelenen çalışmalarda olduğu gibi devletlerin adlarını, başkentlerini veya yerlerini

ezberlemekten fazlasını içerdiğini belirterek coğrafyanın dünyaya bakmanın ve doğada çeşitli problemleri çözmenin eşsiz bir yolu olduğunu vurgulamıştır. Coğrafyacıların dünyayı, doğal veya insan yapımı tüm kaynakların dağılımını, coğrafi açıdan farklı özelliklerini incelediğini ifade ederek coğrafyanın hem fiziki hem de beşeri incelemelerinde farklı kariyer alanlarına olanak sunduğunu söylemiştir. Coğrafyanın dallarından ve araştırmada kullandığı yöntemlerinden bahsederek, “Fiziksel ve Çevresel Coğrafya”, “Beşeri ve Ekonomik Coğrafya”, “Bölgesel Coğrafya ve Bölge Planlama”, “Haritacılık, GPS ve GIS Teknolojisi” ve “Öğretmenlik mesleği olarak” coğrafyanın olanak sunduğu kariyer alanlarını belirtmiştir. Coğrafyacıların Doğa Bilimci ve Rehber, Kıyı Bölge Müdürü, Toprak Korumacı, Su Bilimcisi, Çevre Müdürü, Ormancılık Teknikeri, Tehlikeli Atık Planlayıcısı, Harita Kütüphanecisi, Yer Uzmanı, Pazar Araştırmacısı, Trafik Yöneticisi, Emlakçı / Komisyoncu, Şehir ve Toplum Planlayıcısı, Ulaşım Planlayıcısı, Sağlık Hizmetleri Planlayıcısı, Alan Uzmanı, Uluslararası İş Temsilcisi, Seyahat Acentesi, Coğrafi Bilgi Bilimcisi, Uzaktan Algılama Analisti, Üniversite Profesörü ve Acil Durum Yöneticisi gibi birbirinden farklı alanlarda çalışabileceklerini neden-sonuç ilişkisi ile ifade eden Balasubramanian, coğrafi bilgiye sadece coğrafya öğretmenlerinin değil, tüm bireylerin ihtiyacı olduğunu en güzel şekilde açıklamıştır.

3. Kocalar ve Demirkaya (2014), “*Coğrafya Öğrenmek Niçin Önemlidir? Lise Öğrencilerinin Algıları*” isimli çalışmalarında, lise öğrencilerinin coğrafya öğrenmenin önemine ilişkin görüşlerini belirleyerek, bilimin önemini ortaya koyan bir çalışma yürütmüşlerdir. Öncelikle çalışmanın giriş kısmında coğrafyanın öneminden, coğrafya öğretim programlarından ve bu konuda günümüze kadar yapılan çalışmalardan söz edilmiş; sonrasında da araştırmanın diğer araştırmalardan farkı ve önemi ortaya koyulmuştur. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış ve araştırmanın katılımcılarına yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Çalışmaya 2013-2014 eğitim öğretim yılında İstanbul’un farklı liselerinden 139 öğrenci katılmıştır. Yapılan görüşmeler yaklaşık 20-30 dakika sürmüştür. Çalışmada lise öğrencilerinin coğrafya dersine yönelik algısı, coğrafya öğrenmeye ilişkin düşünceleri ve coğrafi bilgi edinme durumlarının nasıl olacağı sorgulanmıştır. Elde edilen bulgulara göre; öğrencilerin coğrafya dersine yönelik tutumlarının öğrenim gördükleri okula göre farklılaştığı görülmüştür. Fen lisesi öğrencilerinin coğrafyaya olan ilgisi, algısı ve becerisi daha fazla iken; Sosyal Bilimler

ve Anadolu lisesindeki öğrencilerin aynı tutumda olmadığı görülmüştür. Çalışmada bir durum tespiti yapılmış, var olan problemlere güncel bir çözüm önerisi getirilmemiştir.

4. Tomal (2009), “*Coğrafya Derslerinde Edinilen Bilgilerin Günlük Hayatta Kullanılma Durumları*” isimli çalışmasında coğrafya derslerinde edinilen bilgilerin günlük hayatta kullanılma sıklığından hareket ederek çalışmasını yürütmüştür. Bu bağlamda öncelikle coğrafya dersinin ezberden öte bir ders olduğunu, derste edinilen bilgilerin günlük hayata aktarılmadığı için kalıcı bilgiler olmadığını ifade etmiştir. Çalışmada Samsun’da öğrenim gören lise öğrencileri çalışmanın örneklemini oluşturan grup olmuştur. Öğrencilere 28 maddeden oluşan ve günlük yaşantıda kullanabilecekleri coğrafik becerilerle ilgili olan 28 maddelik bir ölçek uygulanmıştır. Elde edilen bulgulara göre; lise coğrafya öğrencilerinin günlük hayatta kullanılacak temel coğrafi bilgiler konusunda kısmen yeterli oldukları görülmüştür. Okul türüne, sınıfa ve öğrenim alanına göre bu durumun önemli bir farklılık göstermediği ifade edilmiştir. Coğrafi bilgilerin günlük hayattaki kullanımını artırmak için de derslerde yakın çevre konularına daha fazla yer verilmesi ve işlenen konulara yönelik araştırma gezilerinin düzenlenmesi önerilmiştir. Çalışma, araştırma için yol gösterici olsa da sadece lise öğrencileri ile sınırlandırıldığı için tamamen amaca hizmet etmemektedir.

5. Akınoğlu (2005), “*Coğrafya Eğitiminin Etkililiği ve Sorunları*” isimli çalışmasında coğrafya ve coğrafya eğitimi konusu üzerinde durmuştur. Özellikle yine kavramsal çerçeve oluşturulurken coğrafya eğitiminin gerekliliği konusunda bu çalışma yol gösterici olmuştur. Akınoğlu, çalışmasını yürütürken öğretmen adaylarının görüşlerini inceleyerek bir çalışma ortaya koymuştur ve 35 öğretmen adayı öğrenci ile çalışmıştır. Çalışma grubunu oluşturan 35 öğrencinin coğrafya eğitiminin ne üzerine olduğu ile ilgili görüşlerini öğrenmek amacıyla kendileriyle üç görüşme yapmıştır. Görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, coğrafya öğretiminin en etkili şekilde yapılabilmesi için bilgilerin dünyadaki güncel olaylarla bağdaştırılması gerektiği tespit edilmiştir. Bu anlamda ihtiyaçları karşılayan bir öğretim programının olması, bu programı uygulayacak donanımlı öğretmenlerin varlığı ve coğrafya dersinin uygulamaya dönüştürülmesi çalışmanın önerileri arasındadır.

6. Özgen (2011), “*Bilim Olarak Coğrafya ve Evrimsel Paradigmaları*” isimli çalışmasında araştırma için yine yol gösterici olmuştur. Özellikle coğrafyanın tanımı, tarihi geçmişi ve coğrafya biliminin önemi konusunda farklı bir bakış açısıyla araştırmanın boyutuna anlam

katmıştır. Fakat tamamen araştırmanın amacına yönelik bir çalışma değildir. Araştırmanın kavramsal çerçevesinde fikir verici olmuştur.

7. Crosby (2005), “*Geography Jobs*” isimli çalışmasında, coğrafyanın ülke ve başkent ezberlemekten daha fazlasını içeren bir bilim dalı olduğunu belirtmiş ve coğrafyanın özellikle kriz yönetiminde önemli bir problem çözme yolu olduğunu ifade etmiştir. İnsanların coğrafyayı sadece harita yapımı ile ilgili algıladığını ifade ettiği çalışmasında, aslında coğrafyanın pek çok iş türü ile bağlantılı olduğunu söyleyerek araştırmanın amacına ışık tutmuştur. Özellikle Coğrafi Bilgi Sistemlerinin yeni kariyer alanları yaratacağından bahsetmiştir. Bazı ülkelerde (ABD), coğrafyacılar olmasa bile çoğu sosyal bilimcilerin coğrafyayı çalışmalarında kullandığını söyleyerek, aslında coğrafi bilgiye ihtiyacı olan tek meslek alanının coğrafya öğretmenliği olmadığı konusuna farklı bir boyut getirmiştir.

8. Peter (2016) “*The Geographer At Work*” isimli kitabında 1950’lerden 1980’lere kadar coğrafya alanındaki gelişmeleri, coğrafyanın yerel, bölgesel ve küresel planlama ile nasıl bağlantılı olduğunu, ayrıca tıp, ulaşım, tarımsal gelişim ve seçim reformu gibi alanlarda coğrafyanın etkilerini incelemiştir. Dolayısıyla farklı meslek gruplarında coğrafyanın bağlayıcı etkisini vurgulayarak araştırmaya önemli fikirler vermiştir. Özellikle kitabın 19. bölümünde coğrafyanın tıp alanındaki ilişkisini farklı örneklerle dayandırarak anlatması çalışmanın çekiciliğini artırmıştır.

BÖLÜM IV

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırma modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, ölçme araçları, verilerin toplanması ve analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

4.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma Nicel araştırma yöntemlerinden olan Betimsel Tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Bu yöntem mevcut durumu tespit etmek için yürütülen bir yöntemdir. Bu tür araştırmalarda örneklem oldukça geniş tutulur. Geniş örnekleme ulaşabilmenin en kolay yolu anketlerdir. Anketler yoluyla daha fazla nicel veriler toplanır. Nicel verilerin istatistiki çözümlemesinin ardından genellemelere gidilmeye çalışılır ve bu genellemeden özel bir kesit alınarak özel durum çalışmaları başlatılır. (Arıkan, 2013). Bu bağlamda Bryman'dan aktaran Öztürk, 2013, nicel araştırmaların temel özelliklerini aşağıdaki şekilde sıralamıştır:

1. Teorik bir çerçeve bağlamında oluşturulmuş hipotezin test edilmesi söz konusu olduğundan, tümdengelimci bir yaklaşıma sahiptir. Araştırmacı veri toplamaya başlamadan önce araştırma problemlerine net bir şekilde ulaşmış olmalıdır.
2. Teorinin test edilmesi aynen fen bilimlerindeki mantık çerçevesinde gerçekleştirilir. Bu sosyal bilimler açısından özellikle pozitivizm olarak adlandırılır.
3. Genellikle çalışılan konuyla ilgili tekil bir sosyal gerçeklik olduğu ve bunun araştırmacının dışında ondan bağımsız ve objektif olarak bilinebileceği kabul edilir.

Bu araştırma Nicel araştırma yöntemlerinden Betimsel tarama modeli ile yürütülürken, verilen durumun tam ve dikkatli bir şekilde tanımlanması amaçlanmıştır. Bu süreçte tarama

araştırmalarının aşamalarına göre şekillenmiştir. Bu aşamalar aşağıdaki şekilde sıralanmıştır:

1. Problemin belirlenmesi
2. Evrenin belirlenmesi
3. Verilerin nasıl toplanacağıının belirlenmesi
4. Örneklemin seçilmesi
5. Veri toplama aracının hazırlanması ve verilerin toplanması
6. Verilerin toplanması ve araştırmanın raporlaştırılması (Büyüköztürk, akmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2010).

Yukarıdaki açıklamalar ışığında bu araştırma, Ankara'nın farklı ilçelerinde yaşayan, farklı meslek mensubu 150 kişi ile yrtlmştir. Araştırmaya katılan 150 kişi için cinsiyet, yaş, eğitim durumu ve meslekteki hizmet süresi temel değişkenlerdir. Bu modelde uygulamaya geçilmeden önce, araştırmacı tarafından lme aracı olarak "farklı meslek mensuplarının coğrafya bilgilerini kullanımlarına ölçmeye yönelik tutum lği" geliştirilmiştir. Geliştirilen bu veri toplama aracı, çalışma grubuna uygulanmıştır. ıkan sonuçlardan hareketle gerekli bulgu ve yorumlara ulaşılmıştır.

4.2. lme Aracı

Araştırmada lme aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen "farklı meslek mensuplarının coğrafya bilgilerini kullanımlarına ölçmeye yönelik tutum lği" kullanılmıştır. Bayat (2014)' a göre; bütün psikolojik (içsel) zelliklerin/değişkenlerin ölçülmesinde olduğu gibi tutum, inanç, algı ve kanaatlerin ölçülmesi de oldukça zordur ve araştırmacı beklenmedik sorunlarla karşılaşabilir. Bu zorluğu ortaya çıkaran nedenler şunlardır:

- Bütün içsel özellikler kaçınılmaz biçimde "dolaylı olarak" llmek zorundadır.
- Tutum, inanç, algı ve kanaatlerin dışsallaşması/ortaya çıkışı belli ölçüde o andaki çevresel koşulların etkisi altındadır.
- Tutum, inanç, algı ve kanaatlerin ölçülmesindeki kesinlik değişebilir.

- Tutum, inanç, algı ve kanaatleri ölçmek amacıyla kullanılan ölçeklerin geçerliliği, bu ölçülmesi planlanan içsel özellikleri temsil ettiği düşünülen davranışların isabetliliğine bağlıdır.
- Tutum, inanç, algı ve kanaatlerin ölçülmesinde geçerlilik ve güvenilirlik son derece önemlidir.

Hazırlanan ölçek 5’li Likert olarak hazırlanmıştır. Bu ölçekleme tekniği Rensis Likert tarafından geliştirilmiştir (Bayat, 2014). Ölçekte; 1- Kesinlikle katılmıyorum, 2- Katılmıyorum, 3- Kararsızım, 4- Katılıyorum, 5- Kesinlikle katılıyorum şeklinde 1 ile 5 arasındaki duygu durumu bildiren ifadeler yer verilmiştir. 1-2 puan olumsuz duygu durumunu, 3 kararsız duygu durumunu ve 4 - 5 puan ise olumlu duygu durumunu ifade etmektedir. Ölçekten alınabilecek minimum puan 25, maksimum puan 125’tir. Ölçekte maksimum puana yakın bir puan alan kişinin coğrafya bilgilerini kullanmaya karşı olumlu tutuma sahip olduğunu düşünülmektedir. Ölçekten minimum puana yakın bir puan alan kişinin ise coğrafya bilgilerini kullanmaya karşı olumsuz tutuma sahip olduğunu düşünülmektedir.

Araştırmada, araştırmacı tarafından veri toplama aracını geliştirmek için çeşitli kaynaklardan yararlanılarak deneme uygulaması için öncelikle otuz maddeden oluşan bir ölçek oluşturulmuştur. Bu ölçeğin geliştirilmesi sürecinde, ölçme ve değerlendirme uzmanı kişilerden yardım, görüş ve öneri alınmıştır. Araştırmada, veri toplama aracının maddeleri geliştirilirken maddelerin farklı meslek mensuplarının coğrafya bilgilerini kullanmaya yönelik tutumlarını ölçüp ölçmediğini belirlemek için otuz maddede hazırlanan ölçek seçkisiz yöntemle farklı mesleklere sahip bireylerden oluşan 40 kişilik bir gruba uygulanmıştır.

Veri toplama aracının geliştirilmesi aşamasında otuz maddeden ölçekte yer alan maddelerin pilot uygulama sonrası geçerlik ve güvenilirliği analiz edilmiştir. Cronbach Alpha yöntemine göre ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0,73 olarak bulunmuştur. Yapılan madde analizi sonucunda “Güçlük, Güvenirlik ve Ayırt edicilik” açısından araştırmanın amacına uygun olmayan beş madde ölçekten çıkarılmıştır. Bu şekilde son hali verilen yirmi beş maddelik tutum ölçeğinin geçerlik güvenilirlik analizi tekrar yapılmış ve Cronbach Alpha yöntemine göre bu kez ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0,80 olarak bulunmuştur. Araştırmada kullanılan ölçek güvenilirlik sınırları içinde yer almaktadır. Uygulanan tutum ölçeği altı boyuttan oluşmaktadır. Bu boyutlar araştırmanın amacına

istinaden sadece coğrafya bilimi ile ilgilenen bireylere ya da coğrafya öğretmenlerine yönelik değil; farklı meslek sahibi olan bireylerin de günlük hayatlarında ve yaşantıları boyunca ilgi alanına girebilecek konulardan oluşturulmuştur. 3-5-4-6-1 no'lu maddeler 'Dünyayı Tanıma ve Algılama', 18-22-19-20-23-17 no'lu maddeler 'Coğrafya'nın İşlevselliği', 25-21-24-8 no'lu maddeler 'Coğrafya Müfredat Bilgisi', 11-9-10-12 no'lu maddeler 'Günlük Hayatta Coğrafi Bilgi Kullanımı' 15-16-14 no'lu maddeler 'Gelecek Planlama' 2-13-7 no'lu maddeler ise 'Kültür Coğrafyası' yapılarını ölçmektedir. Ölçekteki tüm faktörler toplam varyansın % 62,86'sını ölçmektedir. Bu oran ölçeğin yapı geçerliliğine sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca uzman görüşü olarak ölçeğin görünüş geçerliliği de sağlanmıştır.

4.3. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu; farklı meslek, farklı yaş, farklı cinsiyet, farklı eğitim düzeyi, farklı çalışma süresi olan 150 birey oluşturmaktadır. Çalışma grubunun özellikleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1

Çalışma Grubunun Özellikleri

	Grup	Sayı	Toplam
Cinsiyet	Kadın	59	150
	Erkek	91	
Yaş Düzeyi	Birinci grup (20-29 yaş)	37	150
	İkinci grup (30-39 yaş)	61	
	Üçüncü grup (40-49 yaş)	33	
	Dördüncü grup (50 yaş ve üzeri)	19	
Eğitim Durumu	İlköğretim	8	150
	Ortaöğretim	20	

	Lisans	84	
	Yüksek Lisans ve Üstü	38	
Meslekteki Hizmet Süresi	Birinci grup (1-10 yıl)	60	150
	İkinci grup (11-20 yıl)	51	
	Üçüncü grup (20 yıl ve üzeri)	39	
Meslek Türleri	Avukat	23	150
	Mühendis	33	
	Doktor	22	
	Memur	47	
	Esnaf	25	

Araştırmada, çalışma grubu belirlenirken; hem deneysel hem de gerçek uygulama için seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Seçkisiz örnekleme, bir örneklemin seçiminde kullanılan bir teknik olup, tanımlanmış bir evrendeki tüm elemanlara, örnekleme seçilmek için eşit ve birbirinden bağımsız şans verir. Diğer bir deyişle tüm elemanların seçilme olasılığı aynıdır ve bir elemanın seçimi diğer elemanın seçimini etkilememektedir. Güçlü bir temsil özelliğine sahip örneklem seçiminin geçerli ve en iyi yolu seçkisiz örneklemedir. Hiçbir teknik buna seçkisiz örnekleme de dâhil, temsil etme gücü bakımından tam bir garanti vermez, fakat bu yöntem temsil özelliği bakımından diğerlerinden daha yüksek bir olasılığa sahiptir (Özen & Gül, 2007).

4.4. Verilerin Toplanması

Bu araştırmanın çalışma grubu; farklı meslek, farklı yaş, farklı cinsiyet, farklı eğitim düzeyi, farklı çalışma süresi olan 150 bireydir. Araştırmanın veri toplama aracı ise, yirmi beş maddeden oluşan “farklı meslek mensuplarının coğrafya bilgilerini kullanımlarını ölçmeye yönelik tutum ölçeğidir.” Bu ölçek ile veri toplanırken, öncelikle pilot uygulama için seçkisiz yöntemle Ankara ilinin farklı il ve ilçelerinde bulunan farklı meslek mensubu 40 bireye araştırmacı tarafından ölçek uygulanmıştır. Çıkan sonuçlar doğrultusunda ölçek

gerçek uygulama için düzenlendiğinde araştırmacının görev yaptığı öğretim kurumunun velisi olan 100 kişiye öğrenciler aracılığı gönderilmiş ve belirtilen süre içerisinde geri toplanmıştır. Diğer 50 katılımcı ise yine seçkisiz yöntemle tesadüfi random şeklinde belirlenerek uygulamaya dâhil edilmiştir. 1 ay içerisinde toplanan 150 ölçek, bilgisayara veri girişinden sonra analize hazır hale gelmiştir. Araştırmanın veri toplama sürecinde takip edilen basamaklar şunlardır:

1. Deneysel uygulama ve gerçek uygulama için katılımcılar seçkisiz yöntemle belirlenmiştir.
2. Katılımcıların seçiminde; farklı cinsiyet, yaş, eğitim durumu, meslek ve meslekteki hizmet süresi göz önüne alınmıştır.
3. Verilerin toplanma süreci Mart (2019) ayı boyunca sürmüştür.
4. Toplanan veriler analiz edilip yorumlanma sürecinden sonra araştırmanın bulgular ve yorumlar kısmına eklenmiştir.

4.5. Verilerin Analizi

Verilerin istatistiksel analizleri yapılırken; SPSS 21.0 (Statistical Package for Social Science) yazılımı kullanılmıştır. Alt problem durumlarının analizinde ise; Tek Yönlü Anova (Varyans Analizi) Testi kullanılmıştır. Tek yönlü varyans analizi, normal dağılımlı bir seride üç ve daha fazla bağımsız ortalama arasındaki farkın manidarlığının hesaplanmasında kullanılır. Tek başına üç veya daha fazla grubun aritmetik ortalamalarını kümülatif olarak karşılaştırır; bu karşılaştırmalardan en az birisi anlamlı olduğunda anova sonucu da anlamlı bulunur (Akyıldız, 2009). Araştırmada da bu analiz sonuçlarına göre bulgulara ulaşılmıştır.

BÖLÜM V

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmanın problem durumunu oluşturan sorular doğrultusunda elde edilen veriler istatistiksel tekniklerle analiz edilerek sunulmuştur.

5.1. Farklı Meslek Mensubu Kişilerin Coğrafya Bilgilerinin Kullanımlarına Karşı Tutumlarında Anlamlı Bir Fark Var mıdır? Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci ana problemi, " Farklı meslek mensubu kişilerin coğrafya bilgilerinin kullanımlarına karşı tutumlarında anlamlı bir fark var mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir. Araştırmaya katılan 150 kişinin çalışma grubu bölümünde belirtilen mesleklerden seçilmesinin temel nedeni, katılımcılardan 100 kişinin aynı öğretim kurumunda veli olması ve velilerin meslek dağılımlarının bu şekilde olmasıdır. Diğer nedeni ise çalışma grubunda farklı eğitim durumlarına sahip kişilerin bulunmasına paralel olarak bu kişilerin mezun oldukları okul düzeyindeki mesleklerde faaliyet göstermesi ile ilgilidir. Araştırmada elde edilen verilerin üzerinde yapılan analiz sonucunda meslek gruplarının ölçekten elde ettiği ortalamalar ve varyans analizi (tek yönlü anova) sonuçları Tablo 2 ve 3'te verilmiştir.

Tablo 2.

Meslek Gruplarının Sayısı ve Ölçekten Elde Ettiği Ortalamalar

Meslek Grupları	N	$\bar{X}$
Avukat	23	80,04
Mühendis	33	78,42

Doktor	22	81,22
Memur	47	82,10
Esnaf	25	88,16
Toplam	150	81,86

Tablo 3.

Meslek Gruplarının Tek Yönlü Anova Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	1469,351	4	367,388	2,813	.05*
Grup İçi	18932,709	145	130,570		
Toplam	20402,060	149			

* $p \leq 0.05$

Yapılan analiz sonucuna göre; kişilerin meslekleri ile coğrafya bilgilerinin kullanımlarına karşı tutumları arasında anlamlı bir fark vardır ($F_{(2-145)} = 2,813$, $p < .05$). Çıkan anlamlı farkın hangi meslek grupları arasında olduğunu anlamak için; çoklu karşılaştırma testi olan Tukey testi uygulanmıştır (Büyüköztürk, 2004). Tukey testi sonuçlarına göre; esnaflar ile mühendislerin ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Esnaf ortalaması $\bar{X}=88,160$ iken, mühendis ortalamasının $\bar{X}= 78,42$ olduğu gözlenmiştir. Esnaflar mühendislere göre coğrafya bilgilerinin kullanımlarına karşı daha fazla olumlu tutum sergilemektedir. Bu durum esnafların günlük hayatlarında coğrafya bilgilerini mühendislere göre daha fazla kullandıklarını göstermektedir. Fakat diğer meslek gruplarının coğrafi bilgi kullanımlarına tutumları arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır. Oysaki araştırma yürütülürken esnafların coğrafya bilgilerini kullanımlarında en yetersiz grup olacağı düşünülmüş, analiz sonucunda ise bu düşüncenin tersi yönünde bir durum ortaya çıkmıştır.

5.2. Kişilerin Cinsiyete Göre Coğrafya Bilgilerinin Kullanımlarına Karşı Tutumlarında Anlamlı Bir Fark Var mıdır? Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi, "kişilerin cinsiyete göre coğrafya bilgilerinin kullanımlarına karşı tutumlarında anlamlı bir fark var mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin üzerinde yapılan analiz sonucunda kişilerin cinsiyetlerine göre ölçekten elde ettiği ortalamalar Tablo 4'te verilmiştir. İki değişkenli analizlerde tek yönlü anova testi kullanılmadığı için kişilerin cinsiyetlerine göre ölçekten elde ettiği ortalamalara bakıldığında aradaki fark az da olsa, kadınların coğrafya bilgilerini kullanımlarına karşı tutumlarının erkeklere göre daha olumlu olduğunu söylemek yerinde olacaktır.

Tablo 4.

Kişilerin Cinsiyetlerine Göre Sayıları ve Ölçekten Elde Ettiği Ortalamalar

Cinsiyet	N	$\bar{X}$
Kadın	59	83,05
Erkek	91	81,08
Toplam	150	81,86

5.3. Kişilerin Yaş Düzeylerine Göre Coğrafya Bilgilerinin Kullanımlarına Karşı Tutumlarında Anlamlı Bir Fark Var mıdır? Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi, "kişilerin yaş düzeylerine göre coğrafya bilgilerinin kullanımlarına karşı tutumlarında anlamlı bir fark var mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir. Araştırmada her katılımcının yaş düzeyi farklı olduğu için yaş düzeyleri 4 kategoride toplanmıştır. Buna göre yaşı 20-29 olan kişiler "1. grup", 30-39 olan kişiler "ikinci grup", 40-49 olan kişiler "üçüncü grup", 50 ve üzeri olan kişiler ise "dördüncü grup" olarak sınıflandırılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin üzerinde yapılan analiz sonucunda kişilerin yaş düzeylerine göre ölçekten elde ettiği ortalamalar ve varyans analizi (tek yönlü anova) sonuçları Tablo 5 ve 6'da verilmiştir.

Tablo 5.

Kişilerin Yaş Düzeylerine Göre Sayıları ve Ölçekten Elde Ettiği Ortalamalar

Yaş durumu	N	$\bar{X}$
20-29	37	81,78
30-39	61	80,59
40-49	33	85,33
50 ve üzeri	19	80,05
Toplam	150	81,86

Tablo 6.

Kişilerin Yaş Düzeylerine Göre Tek Yönlü Anova Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	558,755	3	186,252	1,370	.254
Grup İçi	19843,305	146	135,913		
Toplam	20402,060	149			

* $p \leq 0.05$

Yaş grupları toplamda 4 kategoriye ayrılmıştır. Yapılan analiz sonucuna göre 1. grubun ortalaması $\bar{X} = 81,78$, ikinci grubun ortalaması $\bar{X} = 80,59$, üçüncü grubun ortalaması $\bar{X} = 85,33$ ve dördüncü grubun ortalaması ise $\bar{X} = 80,05$ olarak gözlenmiştir. İkili karşılaştırma sonucu yapılan varyans analizine göre; yaş değişkeni kişilerin coğrafya bilgilerinin kullanımlarına karşı olan tutumu üzerinde anlamlı bir fark oluşturmamaktadır. Fakat ortalamalar değerlendirildiğinde, yaş düzeyinde coğrafya bilgilerinin kullanımına karşı en olumlu tutuma sahip grubun 3. grubun, en olumsuz tutuma sahip grubun ise 4. grubun olduğu görülmüştür. Bu durumda eldeki verilere göre daha yaşlı olan grubun günlük hayattaki coğrafi bilgi kullanım düzeylerinin diğer gruplara göre en az olduğu anlaşılmaktadır.

5.4. Kişilerin Eğitim Durumlarına Göre Coğrafya Bilgilerinin Kullanımlarına Karşı Tutumlarında Anlamlı Bir Fark Var mıdır? Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi, "kişilerin eğitim durumlarına göre göre coğrafya bilgilerinin kullanımlarına karşı tutumlarında anlamlı bir fark var mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin üzerinde yapılan analiz sonucunda kişilerin yaş düzeylerine göre ölçekten elde ettiği ortalamalar ve varyans analizi (tek yönlü anova) sonuçları Tablo 7 ve 8’de verilmiştir.

Tablo 7.

Kişilerin Eğitim Durumlarına Göre Sayıları ve Ölçekten Elde Ettiği Ortalamalar

Eğitim Durumu	N	$\bar{X}$
İlköğretim	8	90,12
Ortaöğretim	20	84,05
Lisans	84	81,96
Yüksek Lisans ve Üstü	38	78,73
Toplam	150	81,86

Tablo 8.

Kişilerin Eğitim Durumlarına Göre Tek Yönlü Anova Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	1013,974	3	337,991	2,545	.058
Grup İçi	19388,086	146	132,795		
Toplam	20402,060	149			

* $p \leq 0.05$

Kişilerin eğitim durumu toplamda 4 kategoriye (İlköğretim, Ortaöğretim, Lisans, Yüksek Lisans ve Üstü) ayrılmıştır. Yapılan analiz sonucuna göre; İlköğretim mezunlarının

ortalaması $\bar{X}$ = 90,12, Ortaöğretim mezunlarının ortalaması $\bar{X}$ = 84,05, Lisans mezunlarının ortalaması $\bar{X}$ = 81,96, Yüksek Lisans ve Üstü mezunlarının ortalaması ise $\bar{X}$ = 78,83 olarak gözlenmiştir. İkili karşılaştırma sonucu yapılan varyans analizine göre kişilerin eğitim durumları değişkeni, kişilerin coğrafya bilgilerinin kullanımlarına karşı olan tutumu üzerinde anlamlı bir fark oluşturmamaktadır. Fakat elde edilen ortalamalar temel alındığında, en düşük ortalamanın Yüksek Lisans ve Üstü mezunlarında, en yüksek ortalamanın İlköğretim mezunlarında olması dikkat çekmektedir. Bu durum ne yazık ki, kişilerde eğitim düzeyi arttıkça coğrafya bilgisi kullanım düzeyinin düştüğünü göstermektedir. Farklı meslek grupları arasındaki tutum farkında da esnafların mühendislere göre daha olumlu tutum sergilediği hatırlandığında; eğitim düzeyindeki sonucunda bu şekilde çıkması veri sonuçlarının birbirini tamamlar nitelikte olduğunu kanıtlamaktadır.

5.5. Kişilerin Meslekteki Hizmet Sürelerine Göre Coğrafya Bilgilerinin Kullanımlarına Karşı Tutumlarında Anlamlı Bir Fark Var Mıdır? Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi, "kişilerin meslekteki hizmet sürelerine göre coğrafya bilgilerinin kullanımlarına karşı tutumlarında anlamlı bir fark var mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir. Her katılımcının meslekteki hizmet süresi farklı olduğu için bu süreler 3 kategoride toplanmıştır. Buna göre meslekteki hizmet süresi 1-10 yıl olan kişiler “birinci”, 11-20 yıl olan kişiler “ikinci”, 20 üzeri olan kişiler ise “üçüncü” grup olarak sınıflandırılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin üzerinde yapılan analiz sonucunda kişilerin meslekteki hizmet sürelerine göre ölçekten elde ettiği ortalamalar ve varyans analizi (tek yönlü anova) sonuçları Tablo 9 ve 10’da verilmiştir.

Tablo 9.

Kişilerin Meslekteki Hizmet Sürelerine Göre Sayıları ve Ölçekten Elde Ettiği Ortalamalar

Meslekteki Hizmet Süresi	N	$\bar{X}$
1-10	60	80,46
11-20	51	83,56

20 ve üzeri	39	81,76
Toplam	150	81,86

Tablo 10.

Kişilerin Meslekteki Hizmet Sürelerine Göre Tek Yönlü Anova Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	265,694	2	132,847	,970	.382
Grup İçi	20136,366	147	136,982		
Toplam	20402,060	149			

* $p \leq 0.05$

Meslekte geçirilen hizmet süresi toplamda 3 kategoriye (Yeni, Orta, Eski) ayrılmıştır. Yapılan analiz sonucuna göre Yenilerin ortalaması $\bar{X} = 80,46$, Ortaların ortalaması $\bar{X} = 83,56$, Eskilerin ortalaması $\bar{X} = 81,76$ olarak gözlenmiştir. İkili karşılaştırma sonucu yapılan varyans analizine göre, tıpkı cinsiyet, eğitim ve yaş düzeyi değişkenleri gibi meslekte geçirilen hizmet süresi değişkeni de kişilerin coğrafya bilgilerinin kullanımlarına karşı olan tutumu üzerinde anlamlı bir fark oluşturmamaktadır. Fakat ortalamalara bakıldığında; Orta grubun (10-20 yıl) en yüksek ortalama sahip olduğu görülmüştür. Bu durumda meslekteki hizmet süresinde belirli bir tecrübeye sahip olan Orta grubun coğrafya bilgilerinin kullanımına karşı daha olumlu tutum sergilediğinden yola çıkılarak, bu bireylerin günlük hayatlarında diğer gruplara oranla daha fazla coğrafi bilgi kullandıklarını ifade ettiği düşünülmektedir.

5.6. Kişilerin Coğrafya Bilgilerinin Kullanımlarına Karşı Görüşleri Nelerdir? Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci ana problemi, "kişilerin coğrafya bilgilerinin kullanımlarına karşı görüşleri nelerdir?" şeklinde ifade edilmiştir. Araştırmaya katılan kişilerin “farklı meslek mensuplarının coğrafya bilgilerini kullanımlarını ölçmeye yönelik tutum ölçeğindeki” maddelere verdikleri yanıtların frekans ve yüzde dağılımları kullanılarak farklı meslek mensuplarının coğrafya bilgilerinin kullanımlarına yönelik görüşleri ortaya konmuştur.

Ölçekte yer alan “Kesinlikle Katılıyorum” ve “Katılıyorum” ifadeleri olumlu görüş yansıtmaktadır. “Kararsızım” ifadesi kararsızlık durumunu ifade etmekte, “Katılmıyorum ve Kesinlikle Katılmıyorum” ifadeleri ise olumsuz görüş yansıtmaktadır.

Tablo 11.

Kişilerin Coğrafya Bilgilerini Kullanımlarını Ölçmeye Yönelik Tutum Ölçeğindeki Maddelere Verdikleri Yanıtların Frekans ve Yüzde Dağılımları

Tutum Ölçeğindeki Maddeler İçin İşaretlenen İfadeler	Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum Kesinlikle Katılıyorum									
Maddeler	Kişilerin İşaretlediği İfadelerin Yüzde ve Frekans Değerleri									
	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f
1.Coğrafya ilgimi çeken bir bilimdir.	6	9	8	12	13	20	42	63	31	46
2.Coğrafya dünyayı algılamamı kolaylaştırır.	3	5	3	5	10	15	51	76	33	49
3.Coğrafya, ülkemizin dünya ülkeleri arasındaki yerini anlamama yardımcı olur.	3	4	3	4	3	4	51	78	40	60
4.Coğrafya sayesinde edindiğim bilgiler hayatımı kolaylaştırır.	3	4	7	11	23	34	43	64	24	37
5.Coğrafya bilgileri yaşadığım ortamı analiz etmemi sağlar.	3	4	8	12	21	31	39	60	29	43
6.Coğrafya, doğa olaylarını anlamamı kolaylaştırır.	2	3	2	3	4	6	48	72	44	66
7.Coğrafya kültürümüzü tanımamda etkilidir.	3	4	5	7	19	29	37	56	36	54
8.Lisedeki coğrafya ders saatlerinin artırılmasını isterim.	4	6	15	22	30	45	29	44	22	33
9.Okuduğum bölümde coğrafya ile ilgili bir dersin olmasını isterim.	6	9	18	27	27	41	31	46	18	27
10.Gündelik hayatta coğrafi bilgilere ihtiyaç duyarım.	5	8	15	23	20	30	41	61	19	28

11.Mesleki faaliyetlerimde coğrafya bilgilerimi kullanırım.	13	19	22	33	20	30	28	42	17	26
12.Coğrafya sayesinde, dünyadaki sosyal ve kültürel olayları daha iyi anlarım.	2	3	10	15	13	20	47	70	28	42
13.Coğrafya ülkeler arasındaki ilişkileri anlamama yardımcı olur.	5	8	8	12	17	25	37	55	33	50
14.Coğrafya bilgileri sayesinde çevre sorunlarına daha bilinçli yaklaşırım.	5	8	10	15	13	19	45	68	27	40
15.Seyahat planlarımı yaparken bile coğrafya bilgilerinden yararlanırım.	5	8	12	18	16	24	35	53	32	47
16.Coğrafya geleceği planlamamda katkı sağlar.	13	19	18	27	25	38	33	50	11	16
17.Coğrafyanın ezber bilgilerden ibaret olduğunu düşündürm.	27	41	27	41	16	24	24	35	6	9
18.Coğrafyada edindiğim bilgilerin yararlı olduğuna inanmam.	43	65	39	58	8	12	7	10	3	5
19.Coğrafyayla ilgili yazılar okumak ilgimi çekmez.	28	42	33	50	21	31	13	19	5	8
20.Bana göre coğrafya sıkıcı bir alandır.	37	55	33	50	13	19	10	16	7	10
21.Coğrafyaya ilişkin kitaplar okurum.	22	33	27	40	12	18	29	44	10	15
22.Coğrafyanın müfredat derslerinden kaldırılması beni memnun eder.	52	79	23	34	14	21	5	7	6	9
23.Yaşantımda coğrafi bilgilere gerek duymam.	35	53	29	44	15	23	11	16	9	14
24.Boş zamanlarımda coğrafya ile ilgilenmekten hoşlanırım.	13	19	21	31	29	44	23	34	14	22
25.Coğrafya ile ilişkili sempozyum, seminer vb. etkinliklere katılmayı tercih ederim.	13	20	28	41	27	40	19	29	13	20

Birinci maddede, kişilerin % 73'ü (109 kişi) 'coğrafya ilgimi çeken bir bilimdir' ifadesine kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum diyerek olumlu görüş belirtmişlerdir. Geriye kalanların % 13'ü (20 kişi) kararsız olduğunu ifade etmiş ve % 14'ü (21 kişi) ise kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum diyerek olumsuz görüş belirtmiştir. Buradan hareketle; katılımcıların büyük bir çoğunluğu coğrafyanın ilgilerini çeken bir bilim olduğunu ifade ederek, coğrafyanın hayatlarında önemli bir yer tuttuğunu da göstermişlerdir.

İkinci maddede, kişilerin % 84'ü (125 kişi) 'coğrafya dünyayı algılamamı kolaylaştırır' ifadesine kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum diyerek olumlu görüş bildirmişlerdir. Geriye kalan % 10'u (15 kişi) kararsızım diyerek kararsız görüş bildirmişlerdir. % 6'sı (10 ise kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum diyerek olumsuz görüş belirtmişlerdir.

Kişilerin hemen hemen tamamı, geçmişten günümüze coğrafyanın yaşadıkları çevreden başlayarak bütün dünyayı algılamalarına katkı sağladığını düşünmektedir.

Üçüncü maddede, kişilerin % 91'i (138 kişi) 'coğrafya ülkemizin dünya ülkeleri arasındaki yerini anlamama yardımcı olur' ifadesine kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum diyerek olumlu görüş bildirmişlerdir. Geriye kalan % 3'ü (4 kişi) kararsızım diyerek kararsız görüş bildirmişlerdir. % 6'sı (8 kişi) ise kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum diyerek olumsuz görüş belirtmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğu, coğrafya sayesinde ülkemizin dünya ülkeleri arasındaki yerini daha iyi anladığını ifade etmiştir ve bu bağlamda coğrafyanın gerekli bir bilim olduğu gösterilmiştir.

Dördüncü maddede, kişilerin % 67'si (101 kişi) 'coğrafya sayesinde edindiğim bilgiler hayatımı kolaylaştırır' ifadesine kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum diyerek olumlu görüş belirtmişlerdir. Geriye kalanların % 23'ü (34 kişi) kararsız olduğunu ifade etmiş ve % 10'u (15 kişi) ise kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum diyerek olumsuz görüş belirtmiştir. Buradan hareketle; katılımcıların büyük bir kısmı coğrafyanın hayatlarını kolaylaştıran bir bilim olduğunu göstermiş ve günlük hayatlarında coğrafya bilgisi kullanımlarının yüksek olma ihtimalini sergilemişlerdir.

Beşinci maddede, kişilerin % 68'i (103 kişi) 'coğrafya bilgileri yaşadığım ortamı analiz etmemi sağlar' ifadesine kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum diyerek olumlu görüş belirtmişlerdir. Geriye kalanların % 21'i (31 kişi) kararsız olduğunu ifade etmiş ve % 11'i (16 kişi) ise kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum diyerek olumsuz görüş bildirmiştir. Böylece katılımcıların yarıdan fazlası coğrafyanın yaşadıkları ortamı analiz etmeye, tanımaya ve anlamaya yardımcı olan bir bilim olduğu konusunda fikir birliği içindedir, yorumunu yapmak doğru olacaktır.

Altıncı maddede, kişilerin % 92'si (138 kişi) 'coğrafya, doğa olaylarını anlamamı kolaylaştırır' ifadesine kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum diyerek olumlu görüş belirtmişlerdir. Geriye kalanların % 4'ü (6 kişi) kararsız olduğunu ifade etmiş ve % 4'ü (6 kişi) ise kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum diyerek olumsuz görüş belirtmiştir. Olumlu görüş bildirenler neredeyse katılımcıların tamamını oluşturmaktadır. Bu durum da buraya kadar gelinen maddelerde katılımcıların en fazla aynı görüşte olduğu maddenin coğrafyanın doğal olayları anlamaya yardımcı bir bilim olduğu konusundaki madde olduğunu göstermektedir.

Yedinci maddede, kişilerin % 73'ü (110 kişi) 'coğrafya kültürümüzü tanımamda etkilidir' ifadesine kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum diyerek olumlu görüş belirtmişlerdir. Geriye kalanların % 19'u (29 kişi) kararsız olduğunu ifade etmiş ve % 8'i (11 kişi) ise kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum diyerek olumsuz görüş belirtmiştir. Geçmişten günümüze getirdiğimiz kültür özelliklerimiz millet olarak bulunduğumuz konumdan ev sahipliği yaptığımız medeniyetlere kadar pek çok unsurdan etkilenmiş ve pek çok unsuru etkilemiştir. Dolayısıyla bu etkileşim coğrafyanın inceleme alanlarına girmiş ve araştırmaya katılan kişilerin büyük çoğunluğunun da bu madde doğrultusunda kültürlerini tanımada coğrafyanın etkili bir bilim dalı olduğunu belirtmiştir.

Sekizinci maddede, kişilerin 51'i (77 kişi) 'lisedeki coğrafya ders saatlerinin artırılmasını isterim' ifadesine kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum diyerek olumlu görüş belirtmişlerdir. Geriye kalanların % 30'u (45 kişi) kararsız olduğunu ifade etmiş ve %19'u (28 kişi) ise kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum diyerek olumsuz görüş belirtmiştir. Burada kararsız olan kişilerin, araştırmaya katılanların yaklaşık üçte birini oluşturması bu maddenin kişileri fikir ayrılığına düşürdüğünü göstermektedir. Kişilerin büyük çoğunluğunun coğrafya dersine öğretim kurumlarında daha fazla yer verilmesini istemesi, günümüzde var olan ders saatlerinin yetersiz olduğu görüşünü desteklemekte ve bu durumun ülkemizde coğrafya eğitimi için ayrılan sürenin kişilerde coğrafya bakış açısı oluşturmada çok etkili olmadığını belirtmektedir.

Dokuzuncu maddede, kişilerin % 49'u (73 kişi) 'okuduğum bölümde coğrafya ile ilgili bir dersin olmasını isterim' ifadesine kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum diyerek olumlu görüş belirtmişlerdir. Geriye kalanların % 27'si (41 kişi) kararsız olduğunu ifade etmiş ve % 24'ü (36 kişi) ise kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum diyerek olumsuz görüş belirtmiştir. Bu madde için olumlu, olumsuz veya kararsız görüş bildiren kişiler sekizinci maddedeki görüşlere ve sayılara paralel şekilde görüş bildirmişlerdir. Yani coğrafya ders saatlerinin yetersiz olduğunu düşünen birey sayısı okuduğu bölümde coğrafya dersinin olmasını isteyen birey sayısı birbirini tutmaktadır. Aynı şekilde bu madde ve önceki madde için kararsız düşüncede olanların sayısı da benzerdir. Gene anlamda katılımcıların coğrafya dersine karşı olumlu tutum içinde olduğunu söylemek doğru olacaktır.

Onuncu maddede, kişilerin % 60' (89 kişi) 'gündelik hayatta coğrafi bilgilere ihtiyaç duyarım' ifadesine kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum diyerek olumlu görüş belirtmişlerdir. Geriye kalanların % 20'si (30 kişi) kararsız olduğunu ifade etmiş ve %

20'si (31 kişi) ise kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum diyerek olumsuz görüş belirtmiştir. Buradan hareketle; yürütölen araştırmada farklı meslek mensuplarının coğrafya bilgilerini kullanımlarına karşı bakışlarından yola çıkıldığı düşünöldüğünde günlük hayatında coğrafi bilgiye ihtiyaç duyan kişi sayısının ihtiyaç duymayan kişi sayısından çok daha fazla olması araştırmanın önemli bir noktaya ulaştığını göstermekte ve istenilen sonuca ilerlediğini ifade etmektedir.

On birinci maddede, kişilerin % 45'i (78 kişi) 'mesleki faaliyetlerimde coğrafya bilgilerimi kullanırım' ifadesine kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum diyerek olumlu görüş belirtmişlerdir. Geriye kalanların % 20'si (30 kişi) kararsız olduğunu ifade etmiş ve % 35'i (52 kişi) ise kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum diyerek olumsuz görüş belirtmiştir. Esas bu madde araştırmanın amacına doğrudan hizmet etmekte ve bu maddede elde edilen sonuçlar araştırma için büyük önem ifade etmektedir. Sonuçlara bakıldığında mesleki faaliyetlerinde coğrafya bilgilerini kullanan kişi sayısı, günlük yaşantısında coğrafi bilgi kullanan kişi sayısından daha azdır. Her ne kadar her iki sonuçta da olumlu görüş bildiren kişi sayısı fazla da olsa, buradan çıkarılacak sonucun katılımcıların sadece yarısının mesleki faaliyetlerinde coğrafyaya ihtiyaç duyduğunu göstermektedir. Oysaki coğrafya tüm meslek gruplarında hayatı kolaylaştıran ve bireylere yardımcı olan bir bilim olarak karşımıza çıkmaktadır.

On ikinci maddede, kişilerin % 75'i (112 kişi) 'coğrafya sayesinde, dünyadaki sosyal ve kültürel olayları daha iyi anlarım' ifadesine kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum diyerek olumlu görüş belirtmişlerdir. Geriye kalanların % 13'ü (20 kişi) kararsız olduğunu belirtmiş ve % 12'si (18 kişi) ise kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum diyerek olumsuz görüş ifade etmiştir. Araştırmaya katılan kişilerin büyük bir kısmı coğrafyanın dünyadaki sosyal ve kültürel olayları anlamada etkili bir bilim olduğunu düşünmekte ve bu sayede coğrafyanın insan hayatına katkısını bir kere daha vurgulamaktadır.

On üçüncü maddede, kişilerin % 70'i (105 kişi) 'coğrafya ölkeler arasındaki ilişkileri anlamama yardımcı olur' ifadesine kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum diyerek olumlu görüş belirtmişlerdir. Geriye kalanların % 17'si (25 kişi) kararsız olduğunu ifade etmiş ve % 13'ü (20 kişi) ise kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum diyerek olumsuz görüş belirtmiştir. Buraya kadar gelinen noktada kişilerin coğrafya sayesinde ölkemiz ve dünyadaki yerimiz ile ilgili bilgi aldığı ve olayları algıladığı net bir şekilde ortadadır.

Özellikle kültür, dünyadaki konum ve dünyadaki etki açısından ülkemizin ne durumda olduğu konusunda coğrafyadan yararlandığını ifade eden birey sayısı oldukça fazladır.

On dördüncü maddede, kişilerin % 72'si (108 kişi) 'coğrafya bilgileri sayesinde çevre sorunlarına daha bilinçli yaklaşırım' ifadesine kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum diyerek olumlu görüş belirtmişlerdir. Geriye kalanların % 13'ü (19 kişi) kararsız olduğunu ifade etmiş ve % 15'i (23 kişi) ise kesinlikle katılıyorum ve katılmıyorum diyerek olumsuz görüş belirtmiştir. Buradan hareketle; katılımcıların büyük bir çoğunluğu coğrafyanın ilgilerini çeken bir bilim olduğunu ifade ederek, coğrafyanın hayatlarında önemli bir yer tuttuğunu da göstermişlerdir.

On beşinci maddede, kişilerin % 67'si (100 kişi) 'seyahat planlarımı yaparken bile coğrafya bilgilerinden yararlanırım' ifadesine kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum diyerek olumlu görüş belirtmişlerdir. Geriye kalanların % 16'sı (24 kişi) kararsız olduğunu ifade etmiş ve % 17'si (26 kişi) ise kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum diyerek olumsuz görüş belirtmiştir. Bu madde aslında kişilerin günlük hayatlarında yine coğrafya bilgisine ne düzeyde ihtiyaç duyduklarını belirten bir maddedir. Yani günlük yaşantılarında seyahate çıkarken coğrafya bilgisinden yararlandığını belirten birey sayısı katılımcıların üçte ikisini oluşturmaktadır. Gerek hava durumu, gerek gidilecek yol güzergâhı vb. bilgiler seyahat planları yaparken en çok ihtiyaç duyulan coğrafya bilgisi olarak, coğrafyanın günlük hayatın bir parçası olduğu gerçeğinin altını çizmektedir.

On altıncı maddede, kişilerin % 44'ü (66 kişi) 'coğrafya geleceği planlamamda katkı sağlar' ifadesine kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum diyerek olumlu görüş belirtmişlerdir. Geriye kalanların % 25'i (38 kişi) kararsız olduğunu ifade etmiş ve % 31'i (46 kişi) ise kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum diyerek olumsuz görüş belirtmiştir. Her ne kadar geleceği planlamada coğrafyanın etkili bir bilim olduğunu söyleyen kişi sayısı fazla da olsa, bu maddeye olumsuz görüş bildiren ve kararsız olan kişi sayısı da az değildir. Dolayısıyla bireylerin kendi hayatlarıyla ilgili planlama yaparken coğrafyaya ihtiyaç duyma durumu çok yüksek değildir. Bu noktada bireylerden ziyade ülkelerin karar verme ve planlama yapma konusunda coğrafyaya çok daha fazla ihtiyaçları olduğunu söylemek ve küresel ölçekten başlayarak bireylerin de kendi çevrelerinde coğrafyanın bu anlamdaki etkisini artırmanın önemli olduğunu belirtmek gerekecektir.

On yedinci maddede, kişilerin %30'u (44 kişi) 'coğrafyanın ezber bilgilerden ibaret olduğunu düşünürüm' ifadesine kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum diyerek görüş

belirtmişlerdir. Geriye kalanların % 16'sı (24 kişi) kararsız olduğunu ifade etmiş ve % 54'ü (82 kişi) ise kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum diyerek görüş belirtmiştir. Bu durumda kişilerin büyük çoğunluğunun coğrafyanın sadece dağ, ova, ülke, başkent ezberlemekten daha farklı içeriğe sahip olan bir bilim olduğu görüşünü belirttiği ortaya çıkmaktadır.

On sekizinci maddede, kişilerin %10' u (15 kişi) ' coğrafyada edindiğim bilgilerin yararlı olduğuna inanmam' ifadesine kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum diyerek görüş belirtmişlerdir. Geriye kalanların % 8'i (12 kişi) kararsız olduğunu ifade etmiş ve % 82'si (123 kişi) ise kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum diyerek görüş belirtmiştir. Bu maddeye ait görüşler değerlendirildiğinde, coğrafyanın kişilere kazandırdığı bilgilerin yararlı olduğuna inan kişilerin çalışma grubunun büyük çoğunluğunu oluşturduğu görülmektedir.

On dokuzuncu maddede, kişilerin % 18'i (27 kişi) 'coğrafyayla ilgili yazılar okumak ilgimi çekmez' ifadesine kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum diyerek görüş belirtmişlerdir. Geriye kalanların % 21'i (30 kişi) kararsız olduğunu ifade etmiş ve % 61'i (92 kişi) ise kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum diyerek görüş belirtmiştir. Bu görüşler kişilerin büyük çoğunluğunun coğrafya ile ilgili bir yazı okumaktan hoşlandığını veya bu tarz yazıların ilgilerini çektiğini ifade etmektedir.

Yirminci maddede, kişilerin % 17'si (26 kişi) 'bana göre coğrafya sıkıcı bir alandır' ifadesine kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum diyerek görüş belirtmişlerdir. Geriye kalanların % 13'ü (19 kişi) kararsız olduğunu ifade etmiş ve % 70'i (105 kişi) ise kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum diyerek görüş belirtmiştir. Katılımcıların yaklaşık üçte ikisi coğrafyanın sıkıcı değil, aksine faydalı ve eğlenceli bir bilim olduğunu düşünmekte, azınlıkta olan bir grubun ise coğrafyanın sıkıcı olduğuna dair bir tutum sergilediği görülmektedir.

Yirmi birinci maddede, kişilerin % 39'u (59 kişi) 'coğrafyaya ilişkin kitaplar okurum' ifadesine kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum diyerek olumlu görüş belirtmişlerdir. Geriye kalanların % 12'si (18 kişi) kararsız olduğunu ifade etmiş ve % 49'u (73 kişi) ise kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum diyerek olumsuz görüş belirtmiştir. Buradan çıkarılacak sonuç aslında sadece coğrafya temelinde değil, ülkenin genel olarak kitap okuma düzeyiyle ilgilidir. Diğer maddelere ait bildirilen görüşler düşünüldüğünde coğrafyaya ilişkin kitap okuma düzeyinin düşük olması, daha doğrusu katılımcıların bu

maddeye ait daha fazla olumsuz görüş bildirmesi; diğer maddelere ait görüşlerle çelişmektedir. Çünkü ölçekteki maddelere göre kişilerin coğrafyaya karşı genel anlamda olumlu tutumda olması, bu maddeye karşı da olumlu sonuçlar ortaya çıkmasını desteklemektedir. Fakat kişilerin coğrafyaya karşı tutumlarıyla coğrafi kitap okuma konusundaki görüşleri birbirini tamamlamamaktadır.

Yirmi ikinci maddede, kişilerin % 11'i (16 kişi) 'coğrafyanın müfredat derslerinden kaldırılması beni memnun eder' ifadesine kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum diyerek görüş belirtmişlerdir. Geriye kalanların % 14'ü (21 kişi) kararsız olduğunu ifade etmiş ve % 75'i (113 kişi) ise kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum diyerek görüş belirtmiştir. Bu madde için belirtilen görüşler doğrultusunda katılımcıların coğrafya dersinin müfredattan kaldırılması görüşüne katılmadıkları görülmektedir. Sayısı az da olsa bu maddeye ait kararsız görüşe sahip olanların ise coğrafya dersine karşı aslında nötr bir tutumda olduğu anlaşılmaktadır.

Yirmi üçüncü maddede, kişilerin % 20'si (30 kişi) 'yaşantımda coğrafi bilgilere gerek duymam' ifadesine kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum diyerek görüş belirtmişlerdir. Geriye kalanların % 15'i (23 kişi) kararsız olduğunu ifade etmiş ve % 64'ü (97 kişi) ise kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum diyerek görüş belirtmiştir. Buradan hareketle katılımcıların büyük çoğunluğunun yaşantılarında coğrafi bilgilere ihtiyaç duyduğu düşünülmektedir.

Yirmi dördüncü maddede, kişilerin % 37'si (56 kişi) 'boş zamanlarımda coğrafya ile ilgilenmekten hoşlanırım' ifadesine kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum diyerek olumlu görüş belirtmişlerdir. Geriye kalanların % 29'u (44 kişi) kararsız olduğunu ifade etmiş ve % 34'ü (50 kişi) ise kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum diyerek olumsuz görüş belirtmiştir. Aslında bu maddeye olumlu ve olumsuz görüş bildiren kişi sayısı neredeyse eşittir. Bu madde tek başına değerlendirildiğinde, kişilerin boş zamanlarında coğrafya ile ilgilenme durumlarının hemen hemen yarı yarıya olduğu görülmüş, bu maddeye olumlu görüş bildiren kişilerin olumsuz görüş bildiren kişilerden sadece 6 kişi fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Yani ölçek temelinde düşünüldüğünde araştırmaya katılanların genel olarak coğrafyaya karşı olumlu tutum içinde oldukları görülse de, kişilerin boş zamanlarında bu bilimle ilgilenme düzeyinin çok yüksek olmadığı gözlenmiştir.

Yirmi beşinci maddede, kişilerin %32'si (49 kişi) 'coğrafya ile ilişkili sempozyum, seminer vb. etkinliklere katılmayı tercih ederim' ifadesine kesinlikle katılıyorum ve

katılıyorum diyerek olumlu görüş belirtmişlerdir. Geriye kalanların % 27'si (40 kişi) kararsız olduğunu ifade etmiş ve % 41'i (61 kişi) ise kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum diyerek olumsuz görüş belirtmiştir. Ölçeğin bu son maddesine ait görüşler değerlendirildiğinde; kişilerin yarıdan fazlasının coğrafya ile ilgili herhangi bir etkinliğe katılma düzeyinin düşük olduğu görülmüştür. Bir önceki maddede olduğu gibi her ne kadar coğrafyaya olan tutum olumlu olsa da; bu bilime ait bir etkinliğe katılma düşüncesi katılımcılar tarafından yeterli düzeyde desteklenmemektedir. Fakat bu maddeye ait kararsız görüş sayısı da fazla olduğu için; koşullar değiştiğinde bu maddeye ait bildirilecek olumlu ve olumsuz görüş sayısı büyük oranda etkilenecektir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada, coğrafyanın hayatımızdaki yerinden yola çıkılarak farklı meslek mensuplarının coğrafya bilgilerini kullanımlarına karşı tutumları belirlenmiş ve coğrafya bilgilerini kullanmanın günlük hayattaki yararları ifade edilmiştir. Belirtilenlerden hareketle araştırmanın amacına ulaşması için Nicel araştırma yöntemlerinden biri olan Betimsel Tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen “farklı meslek mensuplarının coğrafya bilgilerini kullanımlarını ölçmeye yönelik tutum ölçeği”nden yararlanılmıştır. Geliştirilen ölçek 5’li Likert olarak hazırlanmıştır ve 25 maddeden oluşmuştur. Araştırma seçkisiz yöntemle belirlenen Ankara ilinde farklı ilçelerde yaşayan 150 kişi ile yürütülmüştür. Ölçekte meslek türleri, cinsiyet, eğitim durumu, yaş düzeyi, çalışma süresi temel değişkenler olmuştur. Araştırma sonucu ortaya çıkan verilerin istatistiksel analizleri SPSS 21.0 (Statistical Package for Social Science) yazılımı kullanılarak yapılmıştır. Alt problem durumlarının analizinde ise; Tek Yönlü Anaova (Varyans Analizi) testi kullanılmıştır. Bu bölümde araştırmanın analizinden elde edilen bulgulardan yararlanılarak ulaşılan sonuçlara ve bu sonuçlara dayalı olarak geliştirilen önerilere yer verilecektir.

6.1. Sonuçlar

Araştırmada elde edilen verilerden yola çıkılarak ulaşılan sonuçlar aşağıda özetlenmiştir:

6.1.1. Farklı Meslek Mensubu Kişilerin Coğrafya Bilgilerinin Kullanımlarına Karşı Tutumlarına İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın birinci ana problemi, " Farklı meslek mensubu kişilerin coğrafya bilgilerinin kullanımlarına karşı tutumlarında anlamlı bir fark var mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir.

Araştırmada elde edilen verilerin üzerinde yapılan analiz sonucuna göre; kişilerin meslekleri ile coğrafya bilgilerinin kullanımlarına karşı tutumları arasında anlamlı bir fark vardır. Bu anlamlı fark; Tukey testi sonuçlarına göre; esnaflar ile mühendisler arasındadır. Sonuçlara göre Esnaf ortalaması $\bar{X}=88,160$ iken, mühendis ortalamasının $\bar{X}= 78,42$ olduğu gözlenmiştir. Esnaflar mühendislere göre coğrafya bilgilerinin kullanımlarına karşı daha fazla olumlu tutum sergilemektedir. Bu durum esnafların günlük hayatlarında coğrafya bilgilerini mühendislere göre daha fazla kullandıklarını göstermektedir.

6.1.1.1. Kişilerin Cinsiyete Göre Coğrafya Bilgilerinin Kullanımlarına Karşı Tutumlarına İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın birinci alt problemi, "kişilerin cinsiyete göre coğrafya bilgilerinin kullanımlarına karşı tutumlarında anlamlı bir fark var mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin üzerinde yapılan analiz sonucuna göre; kadınların coğrafya bilgilerinin kullanımlarına karşı tutum ortalaması $\bar{X}=83,05$, erkeklerin ortalaması ise $\bar{X}= 81,86$ olarak gözlenmiştir. Bu durumda cinsiyet; coğrafya bilgilerinin kullanımlarına karşı olan tutumu üzerinde anlamlı bir fark oluşturmamaktadır.

6.1.1.2. Kişilerin Yaş Düzeylerine Göre Coğrafya Bilgilerinin Kullanımlarına Karşı Tutumlarına İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın ikinci alt problemi, "kişilerin yaş düzeylerine göre coğrafya bilgilerinin kullanımlarına karşı tutumlarında anlamlı bir fark var mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir. Araştırmada yaş grupları toplamda 4 kategoriye (Genç, Genç Orta, Orta, Yaşlı) ayrılmıştır. Yapılan analiz sonucuna göre Gençlerin ortalaması $\bar{X}= 81,78$, Genç Ortaların ortalaması $\bar{X}= 80,59$, Orta yaşın ortalaması $\bar{X}= 85,33$, yaşlıların ortalaması ise $\bar{X}= 80,05$ olarak gözlenmiştir. Bu durumda; yaş değişkeni kişilerin coğrafya bilgilerinin kullanımlarına karşı olan tutumu üzerinde anlamlı bir fark oluşturmamaktadır.

6.1.1.3. Kişilerin Eğitim Durumlarına Göre Coğrafya Bilgilerinin Kullanımlarına Karşı Tutumlarına İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın üçüncü alt problemi, "kişilerin eğitim durumlarına göre coğrafya bilgilerinin kullanımlarına karşı tutumlarında anlamlı bir fark var mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir. Araştırmada kişilerin eğitim durumu toplamda 4 kategoriye (İlköğretim,

Ortaöğretim, Lisans, Yüksek Lisans ve Üstü) ayrılmıştır. Yapılan analiz sonucuna göre; İlköğretim mezunlarının ortalaması $\bar{X}$ = 90,12, Ortaöğretim mezunlarının ortalaması $\bar{X}$ = 84,05, Lisans mezunlarının ortalaması $\bar{X}$ = 81,96, Yüksek Lisans ve Üstü mezunlarının ortalaması ise $\bar{X}$ = 78,83 olarak gözlenmiştir. Bu durumda; eğitim durumları değişkeni, kişilerin coğrafya bilgilerinin kullanımlarına karşı olan tutumu üzerinde anlamlı bir fark oluşturmamaktadır. Fakat elde edilen ortalamalar kişilerde eğitim düzeyi arttıkça coğrafya bilgisi kullanım düzeyinin düştüğünü göstermektedir.

6.1.1.4. Kişilerin Meslekteki Hizmet Sürelerine Göre Coğrafya Bilgilerinin Kullanımlarına Karşı Tutumlarına İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın dördüncü alt problemi, "kişilerin meslekteki hizmet sürelerine göre coğrafya bilgilerinin kullanımlarına karşı tutumlarında anlamlı bir fark var mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir. Araştırmada meslekte geçirilen hizmet süresi toplamda 3 kategoriye (Yeni, Orta, Eski) ayrılmıştır. Yapılan analiz sonucuna göre Yenilerin ortalaması $\bar{X}$ = 80,46, Ortaların ortalaması $\bar{X}$ = 83,56, Eskilerin ortalaması $\bar{X}$ = 81,76 olarak gözlenmiştir. Bu durumda; tıpkı cinsiyet, eğitim ve yaş düzeyi değişkenleri gibi meslekte geçirilen hizmet süresi değişkeni de kişilerin coğrafya bilgilerinin kullanımlarına karşı olan tutumu üzerinde anlamlı bir fark oluşturmamaktadır.

6.1.2. Kişilerin Coğrafya Bilgilerinin Kullanımlarına Karşı Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın ikinci ana problemi, "kişilerin coğrafya bilgilerinin kullanımlarına karşı görüşleri nelerdir?" şeklinde ifade edilmiştir. Araştırmaya katılan kişilerin “farklı meslek mensuplarının coğrafya bilgilerini kullanımlarını ölçmeye yönelik tutum ölçeğindeki” maddelere verdikleri yanıtların frekans ve yüzde dağılımları kullanılarak farklı meslek mensuplarının coğrafya bilgilerinin kullanımlarına yönelik görüşleri ortaya konmuştur. Bu görüşlerden ortaya çıkan sonuçlar değerlendirildiğinde;

Birinci maddede, kişilerin % 73’ü (109 kişi) ‘coğrafya ilgimi çeken bir bilimdir’ ifadesine olumlu, % 14’ü (21 kişi) ise olumsuz görüş belirtmiştir. Buradan hareketle; katılımcıların büyük bir çoğunluğu coğrafyanın ilgilerini çeken bir bilim olduğunu ifade etmiştir.

İkinci maddede, kişilerin % 84’ü (125 kişi) ‘coğrafya dünyayı algılamamı kolaylaştırır’ ifadesine olumlu, % 6’sı (10 kişi) ise olumsuz görüş belirtmişlerdir. Kişilerin hemen

hemen tamamı, geçmişten günümüze coğrafyanın yaşadıkları çevreden başlayarak bütün dünyayı algılamalarına katkı sağladığını düşünmektedir.

Üçüncü maddede, kişilerin % 91'i (138 kişi) 'coğrafya ülkemizin dünya ülkeleri arasındaki yerini anlamama yardımcı olur' ifadesine olumlu, % 6'sı (8 kişi) ise olumsuz görüş belirtmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğu, coğrafya sayesinde ülkemizin dünya ülkeleri arasındaki yerini daha iyi anladığını ifade etmiştir.

Dördüncü maddede, kişilerin % 67'si (101 kişi) 'coğrafya sayesinde edindiğim bilgiler hayatımı kolaylaştırır' ifadesine olumlu, % 10'u (15 kişi) ise diyerek olumsuz görüş belirtmiştir. Buradan hareketle; katılımcıların büyük bir kısmı coğrafyanın hayatlarını kolaylaştıran bir bilim olduğunu göstermiştir.

Beşinci maddede, kişilerin % 68'i (103 kişi) 'coğrafya bilgileri yaşadığım ortamı analiz etmemi sağlar' ifadesine olumlu, % 11'i (16 kişi) ise olumsuz görüş bildirmiştir. Böylece katılımcıların yarısından fazlası coğrafyanın yaşadıkları ortamı analiz etmeye, tanımaya ve anlamaya yardımcı olan bir bilim olduğu konusunda fikir birliği içindedir.

Altıncı maddede, kişilerin % 92'si (138 kişi) 'coğrafya, doğa olaylarını anlamamı kolaylaştırır' ifadesine olumlu, % 4'ü (6 kişi) ise olumsuz görüş belirtmiştir. Olumlu görüş bildirenler neredeyse katılımcıların tamamını oluşturmaktadır. Bu durumda katılımcıların büyük çoğunluğu coğrafyanın doğal olayları anlamaya yardımcı bir bilim olduğunu düşünmektedir.

Yedinci maddede, kişilerin % 73'ü (110 kişi) 'coğrafya kültürümüzü tanımamda etkilidir' ifadesine diyerek olumlu, % 8'i (11 kişi) ise olumsuz görüş belirtmiştir. Araştırmaya katılan kişilerin büyük çoğunluğunu bu madde doğrultusunda kültürlerini tanımada coğrafyanın etkili bir bilim dalı olduğunu ifade etmiştir.

Sekizinci maddede, kişilerin 51'i (77 kişi) 'lisedeki coğrafya ders saatlerinin artırılmasını isterim' ifadesine olumlu görüş belirtmişlerdir. Geriye kalanların % 30'u (45 kişi) kararsız olduğunu ifade etmiş ve %19'u (28 kişi) ise olumsuz görüş belirtmiştir. Burada kararsız olan kişilerin, araştırmaya katılanların yaklaşık üçte birini oluşturması bu maddenin kişileri fikir ayrılığına düşürdüğünü göstermektedir. Ayrıca kişilerin büyük çoğunluğunun coğrafya dersine öğretim kurumlarında daha fazla yer verilmesini istemesi, günümüzde var olan ders saatlerinin yetersiz olduğu görüşünü desteklemektedir.

Dokuzuncu maddede, kişilerin % 49'u (73 kişi) 'okuduğum bölümde coğrafya ile ilgili bir dersin olmasını isterim' ifadesine olumlu, % 24'ü (36 kişi) ise olumsuz görüş belirtmiştir. Bu madde için olumlu veya olumsuz görüş bildiren kişiler sekizinci maddedeki görüşlere ve sayılara paralel şekilde görüş bildirmişlerdir. Yani coğrafya ders saatlerinin yetersiz olduğunu düşünen birey sayısı okuduğu bölümde coğrafya dersinin olmasını isteyen birey sayısı birbirini tutmaktadır.

Onuncu maddede, kişilerin % 60' (89 kişi) 'gündelik hayatta coğrafi bilgilere ihtiyaç duyarım' ifadesine olumlu, % 20'si (31 kişi) ise olumsuz görüş belirtmiştir. Buradan hareketle; günlük hayatında coğrafi bilgiye ihtiyaç duyan kişi sayısının ihtiyaç duymayan kişi sayısından çok daha fazla olduğu görülmüştür.

On birinci maddede, kişilerin % 45'i (78 kişi) 'mesleki faaliyetlerimde coğrafya bilgilerimi kullanırım' ifadesine olumlu, % 35'i (52 kişi) ise olumsuz görüş belirtmiştir. Sonuçlara bakıldığında katılımcıların sadece yarısının mesleki faaliyetlerinde coğrafyaya ihtiyaç duyduğu görülmektedir.

On ikinci maddede, kişilerin % 75'i (112 kişi) 'coğrafya sayesinde, dünyadaki sosyal ve kültürel olayları daha iyi anlarım' ifadesine olumlu, % 12'si (18 kişi) ise olumsuz görüş ifade etmiştir. Araştırmaya katılan kişilerin büyük bir kısmı coğrafyanın dünyadaki sosyal ve kültürel olayları anlamada etkili bir bilim olduğunu düşünmektedir.

On üçüncü maddede, kişilerin % 70'i (105 kişi) 'coğrafya ülkeler arasındaki ilişkileri anlamama yardımcı olur' ifadesine olumlu, % 13'ü (20 kişi) ise olumsuz görüş belirtmiştir. Kişilerin coğrafya sayesinde ülkemiz ve dünyadaki yerimiz ile ilgili bilgi aldığı gözlenmektedir.

On dördüncü maddede, kişilerin % 72'si (108 kişi) 'coğrafya bilgileri sayesinde çevre sorunlarına daha bilinçli yaklaşırım' ifadesine olumlu, % 15'i (23 kişi) ise olumsuz görüş belirtmiştir. Buradan hareketle; katılımcıların büyük bir çoğunluğu coğrafyanın ilgilerini çeken bir bilim olduğunu ifade etmiştir.

On beşinci maddede, kişilerin % 67'si (100 kişi) 'seyahat planlarımı yaparken bile coğrafya bilgilerinden yararlanırım' ifadesine olumlu, % 17'si (26 kişi) ise olumsuz görüş belirtmiştir. Yani günlük yaşantılarında seyahate çıkarken coğrafya bilgisinden yararlandığını belirten birey sayısı katılımcıların üçte ikisini oluşturmaktadır.

On altıncı maddede, kişilerin % 44'ü (66 kişi) 'coğrafya geleceği planlamamda katkı sağlar' ifadesine olumlu görüş belirtmişlerdir. Geriye kalanların % 25'i (38 kişi) kararsız olduğunu ifade etmiş ve % 31'i (46 kişi) ise olumsuz görüş belirtmiştir. Her ne kadar geleceği planlamada coğrafyanın etkili bir bilim olduğunu söyleyen kişi sayısı fazla da olsa, bu maddeye olumsuz görüş bildiren ve kararsız olan kişi sayısı da az değildir. Dolayısıyla bireylerin kendi hayatlarıyla ilgili planlama yaparken coğrafyaya ihtiyaç duyma durumu çok yüksek değildir.

On yedinci maddede, kişilerin %30'u (44 kişi) 'coğrafyanın ezber bilgilerden ibaret olduğunu düşünürüm' ifadesine kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum diyerek, % 54'ü (82 kişi) ise kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum diyerek görüş belirtmiştir. Buradan hareketle kişilerin büyük çoğunluğunun coğrafyanın sadece ezber bilgilerden ibaret olan bir bilim olmadığı görüşünü desteklediğini belirtmektedir.

On sekizinci maddede, kişilerin %10' u (15 kişi) ' coğrafyada edindiğim bilgilerin yararlı olduğuna inanmam' ifadesine kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum diyerek, % 82'si (123 kişi) ise kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum diyerek görüş belirtmiştir. Coğrafyanın kişilere kazandırdığı bilgilerin yararlı olduğuna inan kişiler çalışma grubunun büyük çoğunluğunu oluşturmaktadır.

On dokuzuncu maddede, kişilerin % 18'i (27 kişi) 'coğrafyayla ilgili yazılar okumak ilgimi çekmez' ifadesine kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum diyerek, % 61'i (92 kişi) ise kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum diyerek görüş belirtmiştir. Bu madde için belirtilen görüşlerde kişilerin büyük çoğunluğu coğrafya ile ilgili yazıların ilgilerini çektiğini ifade etmektedir.

Yirminci maddede, kişilerin % 17'si (26 kişi) 'bana göre coğrafya sıkıcı bir alandır' ifadesine kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum diyerek, % 70'i (105 kişi) ise kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum diyerek görüş belirtmiştir. Katılımcıların yaklaşık üçte ikisi coğrafyanın sıkıcı değil, aksine faydalı ve eğlenceli bir bilim olduğunu düşünmektedir.

Yirmi birinci maddede, kişilerin % 39'u (59 kişi) 'coğrafyaya ilişkin kitaplar okurum' ifadesine kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum diyerek olumlu, % 49'u (73 kişi) ise kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum diyerek olumsuz görüş belirtmiştir. Diğer maddelere ait bildirilen görüşler düşünüldüğünde coğrafyaya ilişkin kitap okuma düzeyinin düşük olması, daha doğrusu katılımcıların bu maddeye ait daha fazla "kesinlikle

katılmıyorum ve katılmıyorum” görüşünü bildirmesi; diğer maddelere ait görüşlerle çelişmektedir.

Yirmi ikinci maddede, kişilerin % 11’i (16 kişi) ‘coğrafyanın müfredat derslerinden kaldırılması beni memnun eder’ ifadesine kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum diyerek, % 75’i (113 kişi) ise kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum diyerek görüş belirtmiştir. Bu madde için değerlendirildiğinde, katılımcıların büyük çoğunluğunun coğrafya dersinin müfredattan kaldırılmasına katılmayacağı görüşünde olduğu görülmektedir.

Yirmi üçüncü maddede, kişilerin % 20’si (30 kişi) ‘yaşantımda coğrafi bilgilere gerek duymam’ ifadesine kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum diyerek, % 64’ü (97 kişi) ise kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum diyerek görüş belirtmiştir. Buna göre; katılımcıların büyük çoğunluğunun yaşantılarında coğrafi bilgilere ihtiyaç duyduğu düşünülmektedir.

Yirmi dördüncü maddede, kişilerin % 37’si (56 kişi) ‘boş zamanlarımda coğrafya ile ilgilenmekten hoşlanırım’ ifadesine olumlu, % 34’ü (50 kişi) ise olumsuz görüş belirtmiştir. Aslında bu maddeye olumlu ve olumsuz görüş bildiren kişi sayısı neredeyse eşittir. Ölçek temelinde düşünüldüğünde araştırmaya katılanların genel olarak coğrafyaya karşı olumlu tutum içinde oldukları görülse de, kişilerin boş zamanlarında bu bilimle ilgilenme düzeyinin çok yüksek olmadığı gözlenmiştir.

Yirmi beşinci maddede, kişilerin %32’si (49 kişi) ‘coğrafya ile ilişkili sempozyum, seminer vb. etkinliklere katılmayı tercih ederim’ ifadesine olumlu, % 41’i (61 kişi) ise olumsuz görüş belirtmiştir. Ölçeğin son maddesine ait görüşler değerlendirildiğinde; bu bilime ait bir etkinliğe katılma düşüncesi katılımcılar tarafından yeterli düzeyde desteklenmemektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde; bu araştırmanın amacı farklı meslek mensuplarının coğrafya bilgilerinin kullanımlarına karşı tutumlarını ortaya koymak ve coğrafyanın önemini vurgulamak olmuştur. Araştırma sürecinde yapılan literatür taramasında incelenen verilere ve araştırmadan elde edilen bulgulara bakıldığında, günümüzde cinsiyetin, kişilerin yaş düzeylerinin (lise öğrencileri dışında) ve meslekteki hizmet sürelerinin coğrafya bilgilerine karşı olan tutumlarında önemli bir değişken olmadığı görülmüştür. Fakat araştırmaya katılan kişilerin eğitim durumları ve meslek türleri üzerinden değerlendirme yapıldığında, kişilerin eğitim seviyesinin artması coğrafya bilgilerinin kullanım oranlarını düşürdüğünü göstermiştir. Buna paralel olarak kişilerin mesleki

yaşantılarında coğrafya bilgilerinin kullanım düzeyinin de değiştiği ortaya çıkmıştır. Günümüzde coğrafya bilgisinin sadece öğretim kurumlarındaki sıralarda ve bir meslek sahibi olmak için girilen sınavlarda var olan soru sayısı kadar ihtiyaç doğrultusunda kullanıldığını söylemek yerinde olacaktır. Konuyla ilgili geçmişte yapılan çalışmalardan da hareketle özellikle lise eğitimden sonra coğrafyanın sadece coğrafya öğretmenleri ve coğrafya ile ilgilenen bilim adamlarının yararlandığı bir bilim olduğu gözlenmiştir. Bu araştırmada da, araştırmaya katılan esnafların günlük hayatlarında coğrafya bilgisinin kullanım düzeylerinin daha yüksek olması, buna karşılık mühendislerin coğrafya bilgisi kullanım düzeylerinin daha az olması da mühendislerin coğrafya bilgisini sadece lise sıralarında alan seçimi yapmadan önceki yıllarda not ve sınav için kullandığını desteklemektedir. Oysa günümüzde coğrafya sadece okul sıralarında kalacak bir bilim değil, küreselleşen dünyada sorunların alternatif çözümler getiren bir bilim olarak vurgulansa da bunu destekleyecek yönde yeterli bir çalışma yoktur. Özellikle farklı ülkelerde coğrafya bilgisi farklı meslek türleri için olmazsa olmaz bir yeterlilik iken, Türkiye koşullarında gündelik hayatla bağlantı kurulmayan, günümüzde hala sınavlar için öğretilen bir bilim olma seviyesini aşamamıştır. Coğrafyanın bu kalıplardan çıkarılmaması ve coğrafya eğitiminde öğrencilere gerekli coğrafi becerilerin kazandırılmaması, coğrafyanın hala ne denli önemli bir bilim olduğunun kavranmasında gecikme yaşandığının göstergesidir.

6.2. Öneriler

Bu araştırmada, coğrafyanın hayatımızdaki yerinden yola çıkılarak farklı meslek mensuplarının coğrafya bilgilerini kullanımlarına karşı tutumları belirlenmiş ve coğrafya bilgilerini kullanmanın günlük hayattaki yararları ifade edilmiştir. Araştırma sonucunda geliştirilen öneriler aşağıda sıralanmıştır:

1. Bu araştırma sadece Ankara'nın farklı ilçelerinde yaşayan ve farklı meslek mensuplarına ait 150 kişi ile gerçekleştirilmiştir. Benzer araştırmalar farklı il ve ilçelerde de daha farklı mesleklerle kişi sayısı artırılarak yapılabilir.
2. Özellikle Türkçe literatürde direkt bu araştırmayı ilgilendiren başka bir araştırmaya rastlanmadığı için, bu konuya yönelik araştırma sayısı artırılabilir ve coğrafyanın sadece coğrafya öğretmenleri tarafından icra edilen bir bilim olmadığı anlatılabilir.
3. Bu araştırmanın sadece literatürde var olan bir çalışma olarak kalmaması için,

geliştirilip farklı kurumlarda bildiri şeklinde farklı meslek türlerindeki bireylere sunulabilir.

4. Coğrafyanın en kapsamlı ve yararlı boyutunun bireylere eğitim kurumlarında verildiği düşünüldüğünde coğrafya öğretmenlerinin donanımları artırılabilir ve coğrafi bilginin işlevselliği bireye uygulamalı olarak gösterilebilir.

5. Coğrafya biliminden toplumun tüm kademelerinde faydalanabilmek için coğrafya konularında eğitim almış kişilerin farklı alanlara istihdamını sağlayacak düzenlemeler yapılabilir.

6. Coğrafyanın coğrafya öğretmenliği ve bu bilimle ilgilenenler dışında, bir meslek tanımlamasının yapılması ve bu mesleğin resmi olarak tanınması sağlanabilir.

7. Coğrafi bilginin farklı meslek türlerinde de önemli olduğunu belirtmek üzere üniversitelerin farklı bölümlerine coğrafya dersi eklenebilir.

KAYNAKLAR

- Akınoğlu, O. (2005). Coğrafya eğitiminin etkililiği ve sorunları. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 12, 77-96.
- Akyıldız, M. (2009). *Tek faktörlü varyans analizi (one-way anova) ve bir SPSS örneği*. <http://www.istatistik.gen.tr/sayfasından> erişilmiştir.
- Arıkan, R. (2013). *Araştırma yöntem ve teknikleri*. Ankara: Nobel.
- Arslanoğlu, İ. (2016). *Bilimsel yöntem ve araştırma teknikleri*. Ankara: Gazi.
- Balasubramanian, A. (2017). *Careers in geography*. (Rapor No. 2). https://www.researchgate.net/publication/315482954_Careers_in_Geography sayfasından erişilmiştir.
- Bayat, B. (2014). Uygulamalı sosyal bilim araştırmalarında ölçme, ölçekler ve “likert” ölçek kurma tekniği. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(3), 1-24.
- Blij, H. (2005). *Why geography matters, three challenges facing America: climate change, the rise of China and global terrorism*. USA: Oxford.
- Boztepe, M. (2010). *Orta öğretimde coğrafya öğretiminin niteliği, ilgili sorunlar ve çözüm yolları - Ereğli/Konya örneğinde*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Butt, G. (Ed.). (2011). *Geography, education and future*. London: Continuum.
- Büyüköztürk, Ş. , Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Büyüköztürk, Ş. (2004). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem.
- Can Yaşar, M., İnal, G., Uyanık, Ö. & Yazıcı, H. (2012). Okul öncesi dönemde coğrafya eğitimi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 11(39). 75-87.

<https://docplayer.biz.tr/27730710-Okul-oncesi-donemde-cografya-egitimi-geograpy-education-in-preschool-period.html> sayfasından erişilmiştir.

Crosby, O. (2005). Geography jobs. *Occupational Outlook Quarterly*. (202) 691- 5176. 1-17. <https://www.bls.gov/careeroutlook/2005/spring/art01.pdf> sayfasından erişilmiştir.

Doğanay, H. & Sever, R. (2011). *Genel ve fiziki coğrafya*. Ankara: Pegem.

Doğanay, H. & Zaman, S. (2002). Orta öğretim coğrafya eğitiminde hedefler-stratejiler ve amaçlar. *Doğu Coğrafya Dergisi*. 7(8). 7-25. <http://e-dergi.atauni.edu.tr/ataunidcd/article/view/1021006176/1021005905> sayfasından erişilmiştir.

Doğanay, H. (1989). Coğrafya ve liselerimizde coğrafya öğretim (müfredat) programları. *Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Coğrafya Araştırmaları Dergisi*. 1(1). 7-24. http://tucaum.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/280/2015/08/cadata1_2.pdf sayfasından erişilmiştir.

Gould, P. (2016). *The geographer at work*. London: Routledge. <https://www.taylorfrancis.com/books/9781315660387> sayfasından erişilmiştir.

Gümüştü, O. & Balcıoğulları, A. (2006). *Coğrafya'ya giriş*. Ankara: Bilge.

Gümüştü, O. & Özü Karakaş, N (2016). Türkiye'de modern coğrafyanın kuruluşu ve örgütlenmesi. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*. 32(93). 105-148. <https://dergipark.org.tr/aamd/issue/44029/542432> sayfasından erişilmiştir.

Gümüştü, O. (2015). *Coğrafya'ya davet, tarihçe, kavramlar, yapı, sistematik, kaynaklar, metod*. İstanbul: Yeditepe.

Güngördü, E. (1999). *Coğrafyada öğretim yöntemleri, ilkeler ve uygulamalar*. Ankara: Ümit Ofset.

Hubbard, P., Kitchin, R., Bartley, B. & Fuller, D. (2002). *Thinking geographically: space, theory and contemporary human geography*. London: Continuum.

İncekara, S. (2007). Ortaöğretim coğrafya eğitiminde uluslararası eğilimler ve Türkiye örneği. *Marmara Coğrafya Dergisi*. 16. 109-130. <https://dergipark.org.tr/marucog/issue/463/3722> sayfasından erişilmiştir.

- Jensen, A. H. (2017). *Coğrafya, tarihi, felsefesi ve temel kavramları*. (E. Bekaroğlu, Ö. Anlı, H. Turut & S. Tuysuz, Çev.). İstanbul: İdil.
- Kapluhan, E. (2014). Coğrafi Bilgi Sistemleri'nin (CBS) coğrafya öğretiminde kullanımının önemi ve gerekliliği. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 29, 34-59. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/3401> sayfasından erişilmiştir.
- Karabağ, S. & Şahin, S. (Ed.). (2007). *Kuram ve uygulamada coğrafya eğitimi*. Ankara: Gazi.
- Kayan, İ. (2000). Türkiye üniversitelerinde coğrafya eğitimi, amaç, yeni hedefler, sorunlar ve öneriler. *Ege Coğrafya Dergisi*, 11(2000), 7-22.
- Kızılçaoğlu, A. & Taş, H. (2007). İlköğretim ikinci kademede coğrafya eğitimi ve öğretimi: öğrenme alanları ve kazanım boyutu. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 16, 93-108.
- Knowles, R. & Wareing, J. (1990). *Economic and social geography*. London: Elsevier. <https://www.sciencedirect.com/book/9780750609227/economic-and-social-geography#book-info> sayfasından erişilmiştir.
- Kocalar, A. & Demirkaya, H. (2014). Coğrafya öğrenmek niçin önemlidir? Lise öğrencilerinin algıları. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 19(32), 123-144. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/27062> sayfasından erişilmiştir.
- Komisyon. (2006). *Coğrafya dersi öğretim programı, 2005 programı*. Ankara: Gazi.
- Özçağlar, A. (2014). *Coğrafya'ya giriş, sistematik, kavramlar, yöntemler*. Ankara: Ümit Ofset.
- Özen, Y. & Gül, A. (2007). Sosyal ve eğitim bilimleri araştırmalarında evren-örneklem sorunu. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 394-422. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/31569> sayfasından erişilmiştir.
- Özgen, N. & Bindak, R. (2009). Lise öğrencilerinin coğrafya dersine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi: Siirt örneği. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(2), 421-440.
- Özgen, N. (2010). Bilim olarak coğrafya ve evrimsel paradigmaları. *Ege Coğrafya Dergisi*, 19(2), 1-25.

- Özgüç, N. & Tümertekin, E. (2000). *Coğrafya, geçmiş, kavramlar, coğrafyacılar*. İstanbul: Çantay.
- Öztürk, M. (2013). *Coğrafya eğitiminde araştırma*. Ankara: Gazi.
- Sunal, F. (2003). *Yönetici adaylarının coğrafyaya ve işlevlerine ilişkin tutumlarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tanrıkulu, M. (2018). *Coğrafya ve kültür, mekân, kültür, tarih, coğrafi işaret*. Ankara: Pegem.
- Taş, H. (2006). Coğrafya eğitiminde görselleştirmenin önemi: Mekânsal algılamaya pedagojik bir bakış. *Doğu Coğrafya Dergisi*. 11(16). 211-237. <https://dergipark.org.tr/ataunidcd/issue/2441/31138> sayfasından erişilmiştir.
- Tomal, N. (2009). Coğrafya derslerinde edinilen bilgilerin günlük hayatta kullanılma durumları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 17(1). 229-240. http://www.kefdergi.com/pdf/17_1/229.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Tümertekin, E. & Özgüç, N. (1998). *Beşeri coğrafya: İnsan, kültür, mekân*. İstanbul: Çantay.
- Türk Dil Kurumu. (2019). Türkçe sözlük. Ankara: TDK.
- Ünlü, H. (1995). *Yerel yönetim ve çevre*. İstanbul: Çantay.
- Ünlü, M. (2001). İlköğretim okullarında coğrafya eğitim ve öğretimi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 2 (3), 31-48,
- Ünlü, M. (2014). *Coğrafya öğretimi*. Ankara: Pegem.
- Yazıcı, H. & Koca, M. (Ed.). (2008). *Genel coğrafya*. Ankara: Pegem.

EKLER

EK 1: Farklı Meslek Mensuplarının Coğrafya Bilgilerini Kullanımlarını Ölçmeye Yönelik Tutum Ölçeği

Değerli katılımcı; Aşağıda Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Coğrafya öğretmenliği Anabilim Dalı'nda hazırlanmakta olan yüksek lisans tezine veri toplamak amacıyla hazırlanmış bir ölçek bulunmaktadır. Bu ölçeğin amacı farklı meslek mensuplarının coğrafya bilgilerini kullanımlarına karşı tutumlarını ortaya koymaktır. Çalışmada elde edilen veriler yüksek lisans tezi dışında başka bir amaçla kullanılmayacaktır. Araştırmaya katkıda bulunduğunuz için çok teşekkür ederim. Hilal Danışan Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Kişisel Bilgiler Cinsiyetiniz: ( ) Kadın ( ) Erkek Yaşınız: ( ) 20-29 ( ) 30-39 ( ) 40-49 ( ) 50 ve üzeri Eğitim durumunuz: ( ) İlköğretim ( ) Ortaöğretim ( ) Lisans ( ) Yüksek Lisans ve Üstü Mesleğiniz: Meslekteki Hizmet Süreniz: Uyarı: Aşağıda yer alan maddeleri değerlendirirken; sağ tarafta yer alan “(1) Kesinlikle Katılmıyorum, (2) Katılmıyorum, (3) Kararsızım, (4) Katılıyorum, (5) Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerinden size en çok uyan bir tanesini işaretleyiniz.						
Sıra No		(1) Kesinlikle Katılmıyorum	(2) Katılmıyorum	(3) Kararsızım	(4) Katılıyorum	(5) Kesinlikle Katılıyorum
1.	Coğrafya ilgimi çeken bir bilimdir.					
2.	Coğrafya dünyayı algılamamı kolaylaştırır.					
3.	Coğrafya, ülkemizin dünya ülkeleri arasındaki yerini anlamama yardımcı olur.					
4.	Coğrafya sayesinde edindiğim bilgiler hayatımı kolaylaştırır.					
5.	Coğrafya bilgileri yaşadığım ortamı analiz etmemi sağlar.					
6.	Coğrafya, doğa olaylarını anlamamı kolaylaştırır.					
7.	Coğrafya kültürümüzü tanımamda etkilidir.					
8.	Lisedeki coğrafya ders saatlerinin artırılmasını isterim.					
9.	Okuduğum bölümde coğrafya ile ilgili bir dersin olmasını isterim.					
10.	Gündelik hayatta coğrafi bilgilere ihtiyaç duyarım.					
11.	Mesleki faaliyetlerimde coğrafya bilgilerimi kullanırım.					
12.	Coğrafya sayesinde, dünyadaki sosyal ve kültürel olayları daha iyi anlarım.					
13.	Coğrafya ülkeler arasındaki ilişkileri anlamama yardımcı olur.					
14.	Coğrafya bilgileri sayesinde çevre sorunlarına daha bilinçli yaklaşırım.					
15.	Seyahat planlarımı yaparken bile coğrafya bilgilerinden yararlanırım.					
16.	Coğrafya geleceği planlamamda katkı sağlar.					
17.	Coğrafyanın ezber bilgilerden ibaret olduğunu düşünürüm.					
18.	Coğrafyada edindiğim bilgilerin yararlı olduğuna inanmam.					
19.	Coğrafyayla ilgili yazılar okumak ilgimi çekmez.					
20.	Bana göre coğrafya sıkıcı bir alandır.					
21.	Coğrafyaya ilişkin kitaplar okurum.					
22.	Coğrafyanın müfredat derslerinden kaldırılması beni memnun eder.					
23.	Yaşantımda coğrafi bilgilere gerek duymam.					
24.	Boş zamanlarımda coğrafya ile ilgilenmekten hoşlanırım.					
25.	Coğrafya ile ilişkili sempozyum, seminer vb etkinliklere katılmayı tercih ederim.					

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..